

การจัดการขยะมูลฝอย ในประเทศไทย

เอกสารวิชาการเฉพาะสาขา
กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. 0 2244 2070

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

ปีที่พิมพ์ 2562
จำนวนหน้า 69 หน้า
พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 50 เล่ม
จัดทำโดย สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ 0 2244 2070 โทรสาร 0 2244 2058
Website: <https://www.parliament.go.th/library>
พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ 0 2244 2123

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา นางอรวรรณ พันธุ์เปื้อง ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
 นางมาลินี คงรีน ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 3

ผู้จัดทำ นางสาวณิชชา บุรณสิงห์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ
 นายณัฐพล ยิ่งกล้า นิติกรชำนาญการพิเศษ
 นางสาวสิริพิชญ์ชนก คุณประเสริฐ นิติกรชำนาญการ
 นายนรากร นันทไตรภพ วิทยากรปฏิบัติการ

ควบคุมการพิมพ์และพิสูจน์อักษร นางมัลลิกา สมบัติศิริ เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลอาวุโส
 นางสาวอัชฌา ไตรมาลัย เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน
 นางเสาวภา วาสนา เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

(ก)

คำนำ

เอกสารวิชาการเรื่อง “การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย” เป็นเอกสารวิชาการเฉพาะสาขา ที่จัดทำขึ้นตามภารกิจของสำนักวิชาการ เพื่อให้บริการข้อมูลทางวิชาการและสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของสมาชิกรัฐสภาด้านนิติบัญญัติ ทั้งนี้ สำนักวิชาการได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจ ดังกล่าว จึงได้สนับสนุนให้บุคลากรของสำนักวิชาการจัดทำเอกสารวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดังกล่าวขึ้น โดยดำเนินการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมสถิติ ข้อเท็จจริง บทความ งานวิจัย รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเรียบเรียง วิเคราะห์ เสนอประเด็นปัญหา รวมทั้งอ้างอิงตามหลักวิชาการ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติของสมาชิกรัฐสภา บุคคลที่เกี่ยวข้องในวงงาน รัฐสภาและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกรัฐสภา และ ผู้ที่สนใจต่อไป

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
พฤษภาคม 2562

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

ทั่วไป

ย่อยสลาย

รีไซเคิล

อันตราย

ประเภทขยะ

ปัญหาการจัดการขยะ

ด้านกฎหมาย

ด้านโครงสร้างองค์กร/งบประมาณ

ด้านการผลักดันนโยบาย

แนวทางการแก้ปัญหา

- ✓ ปรับปรุงกฎหมาย
- ✓ มีหน่วยงานกลางเพื่อกำหนดนโยบาย
- ✓ บูรณาการการปฏิบัติงานส่วนท้องถิ่น
- ✓ จัดทำฐานข้อมูลกลาง
- ✓ สร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล

<https://www.parliament.go.th/library/>

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(ค)

ตามนโยบายรัฐบาลที่กำหนด โดยมีกรอบแนวคิดหลัก คือ มุ่งเน้นการลด การเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ตามหลักการ 3Rs การกำจัดขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 ซึ่งเป็นแนวทางเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) โดยวางแผนบนแนวคิด 3Rs รวมทั้งมีการกำหนดเรื่องขยะมูลฝอยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข. ด้านอื่น ๆ (3) ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ และจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อเป็นแผนพัฒนาประเทศ โดยกำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนด และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะตกค้างสะสม ผลักดันกฎหมายและกลไกเพื่อการคัดแยกขยะ สนับสนุนการแปรรูปเป็นพลังงาน รวมทั้งสร้างวินัยคนในชาติเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ มีการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 เพื่อดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ 1. การจัดการมูลฝอย 2. การเก็บและขนมูลฝอย 3. การกำจัดมูลฝอย 4. การมอบหมายให้เก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย 5. การมอบหมายเอกชนเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย 6. การดำเนินการใช้ และหาประโยชน์เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ให้ถูกหลักวิชาการ

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีเอกภาพในการบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการบังคับใช้กฎหมาย ให้เป็นไปตามนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่กำหนด จึงควรมีการดำเนินการร่วมกันทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย คือ 1. การพัฒนาหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อให้การบริหารจัดการขยะเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย 2. การพัฒนาและปรับปรุงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยต้องดำเนินการตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนถึงการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี เพื่อช่วยลดปริมาณขยะที่จะนำไปกำจัดและคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม พร้อมจัดทำฐานข้อมูล สำหรับเป็นข้อมูลกลางเพื่อนำไปสู่การวางแผนการกำหนดนโยบาย และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. การผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติ รวมถึงมีการติดตามตรวจสอบเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และมีการจัดตั้งหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินการวิเคราะห์นโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หากทุกภาคส่วนร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหามูลฝอยให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนก็จะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
บทสรุปผู้บริหาร	(ข)
สารบัญ	(ง)
สารบัญภาพ	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 วิธีการศึกษา	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.5 นิยามศัพท์	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดเรื่องขยะมูลฝอย	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์	9
2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน	13
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ	16
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย	18
2.6 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ	22
3.1 การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย	22
3.2 การจัดการขยะมูลฝอยในต่างประเทศ	41
บทที่ 4 แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย	50
4.1 การพัฒนาหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน	50
4.2 การพัฒนาและปรับปรุงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	52
4.3 การผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	56
5.1 สรุปผลการศึกษา	56
5.1.1 การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย	56
5.1.2 การจัดการขยะมูลฝอยในต่างประเทศ	57
5.1.3 แนวทางแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย	59
5.2 ข้อเสนอแนะ	63
5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	63
5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	64
บรรณานุกรม	65

(ฉ)

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ	17
2	เป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564	27
3	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12	29

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่อดีตมาสู่ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนานและนับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี มีการประดิษฐ์และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์มากขึ้น ทำให้ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดปริมาณของเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก มีทั้งขยะจากภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร และภาคครัวเรือน เป็นสาเหตุให้มีจำนวนขยะเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองและชุมชนขนาดใหญ่ ลักษณะหรือองค์ประกอบของขยะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญและลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน ปัญหาจากของเหลือทิ้งเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น

1. มลพิษทางอากาศ เกิดจากการเผาขยะกลางแจ้งทำให้เกิดควันและสารพิษทางอากาศ ดังเห็นได้จากเหตุการณ์ไฟไหม้บ่อขยะที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างเช่น กรณีการเกิดไฟไหม้บ่อทิ้งขยะที่ตำบลแพรक्षा อำเภอเมืองสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2557 ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านที่อาศัยในบริเวณโดยรอบต้องอพยพหนีควันไฟจากการเกิดไฟไหม้บ่อทิ้งขยะ และผลตรวจสุขภาพอากาศโดยกรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ในช่วงที่เกิดเหตุเพลิงไหม้พบว่า ในชุมชนรัศมี 1 กิโลเมตร รอบบ่อขยะมีสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์เกินค่ามาตรฐาน 20-30 เท่า และพบฝุ่นขนาดเล็กมากปริมาณถึง 350 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน 30 เท่า จึงควรอพยพประชาชนที่อาศัยอยู่ในรัศมี 1.5 กิโลเมตร รอบบ่อขยะออกจากพื้นที่โดยเร็ว (“กรณีบ่อขยะ “แพรक्षा” สุวาระแห่งชาติ การจัดการขยะของประเทศไทย,” 2557)

2. มลพิษทางน้ำ ที่เกิดจากการกองขยะบนพื้น เมื่อฝนตกลงมาบนกองขยะและน้ำจากกองขยะจะไหลลงสู่แหล่งน้ำจะทำให้เกิดน้ำเสียและเน่าเหม็น รวมถึงสารพิษหรือโลหะหนักต่าง ๆ จะถูกชะล้างและปนเปื้อนในแหล่งน้ำเป็นอันตรายต่อระบบนิเวศ

3. เป็นแหล่งพาหะนำโรค เกิดจากการกองขยะบนพื้นหรือปล่อยปละละเลยทำให้มีขยะมูลฝอยเหลือทิ้งค้างไว้ในชุมชน ทำให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ของหนู แมลงสาบ และแมลงวัน ซึ่งเป็นพาหะนำโรคติดต่อต่าง ๆ เช่น ไข้หวัดใหญ่ เชื้อไทฟอยด์ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

4. ทัศนียภาพไม่สวยงาม กองขยะยังก่อให้เกิดภาพไม่สวยงามแก่บริเวณที่อยู่โดยรอบ

สถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนในประเทศไทย จากข้อมูลกรมควบคุมมลพิษ (2558, น. 6) พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2558 ประมาณ 26.85 ล้านตัน หรือประมาณ 73,560 ตันต่อวัน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2557 (พ.ศ. 2557 มีประมาณ 26.19 ล้านตัน) อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนเพิ่มจาก 1.11 เป็น 1.13 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ส่วนของเสียอันตรายชุมชน มีปริมาณเกิดขึ้น 591,127 ตัน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2557 จำนวน 14,811 ตัน (ร้อยละ 2.6) แบ่งเป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 384,233 ตัน (ร้อยละ 65) และของเสียอันตรายประเภทอื่น ๆ จากชุมชนอีก 206,894 ตัน (ร้อยละ 35) และ

ใน พ.ศ. 2559 ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศ 7,777 แห่ง ประมาณ 27.06 ล้านตัน หรือ 74,130 ตันต่อวัน มีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนเพิ่มขึ้นจาก 1.13 เป็น 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน โดยมีสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ในกรุงเทพมหานคร 4.21 ล้านตัน (ร้อยละ 16) ในเทศบาลและเมืองพัทยา 11.16 ล้านตัน (ร้อยละ 41) และในองค์การบริหารส่วนตำบล 11.69 ล้านตัน (ร้อยละ 43) สำหรับจังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นต่อวัน สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นครราชสีมา สมุทรปราการ และขอนแก่น นอกจากนี้มีขยะเก่าตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั่วประเทศที่ยังดำเนินการจัดการไม่ถูกต้องอีกประมาณ 9.96 ล้านตัน และปริมาณขยะมูลฝอยใน พ.ศ. 2560 เกิดขึ้นประมาณ 27 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.15 ซึ่งมีปัจจัยหลักที่ส่งผลต่ออัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนในปัจจุบัน คือ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของเมือง และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไปเป็นชุมชนเมืองในหลายพื้นที่ พฤติกรรมการบริโภคของประชาชน ทำให้ประชาชนมีการใช้จ่ายใช้สอยสินค้ามากขึ้น รวมถึงการเติบโตของการท่องเที่ยว และการหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานข้ามชาติ (กรมควบคุมมลพิษ, 2560, น. 23)

โดยทั่วไปแล้วขยะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, 2551) ได้แก่

1) ขยะย่อยสลายหรือมูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ ได้แก่ ขยะอินทรีย์ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงซากหรือเศษของพืช ผัก ผลไม้หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

2) ขยะรีไซเคิล หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้เช่น แก้ว กระดาษ กระจก เครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะ อลูมิเนียม ยางรถยนต์ ก่อสร้างเครื่องดื่มแบบ UHT เป็นต้น

3) ขยะทั่วไป หรือ มูลฝอยทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยาก และไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติก ใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติก เป็นอนุญแจอาหาร โฟมเป็นอนุญแจอาหาร พอยล์เป็นอนุญแจอาหาร ซองหรือถุงพลาสติกสำหรับ บรรจุเครื่องดื่มด้วยวิธีรีดความร้อน เป็นต้น

4) ขยะอันตราย หรือ มูลฝอยอันตราย คือ มูลฝอยที่ปนเปื้อนหรือมีองค์ประกอบของวัตถุดังต่อไปนี้

1. วัตถุระเบิดได้
2. วัตถุไวไฟ
3. วัตถุออกไซด์และวัตถุเปอร์ออกไซด์
4. วัตถุมีพิษ
5. วัตถุที่ทำให้เกิดโรค
6. วัตถุกัมมันตรังสี
7. วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม
8. วัตถุกัดกร่อน

9. วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง

10. วัตถุอย่างอื่นที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรืออาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือทรัพย์สิน เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉายหรือแบตเตอรี่โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะที่ใช้บรรจุ สารกำจัดแมลงหรือ วัชพืช กระจ่างสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยซึ่งเป็นปัญหาที่ทุกองค์กรเร่งให้การสนับสนุนส่งเสริม และแนะนำ ให้ประชาชนได้รู้จักกับประโยชน์จากขยะมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยกขยะก่อนทิ้งหรือการนำขยะ มาใช้ใหม่ นอกจากนี้แล้วปัญหาขยะอินทรีย์ประเภทเศษอาหาร ซึ่งพบว่ามีเศษอาหารเป็นจำนวนมากที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้โดยเฉพาะนำไปเลี้ยงสัตว์ แปรสภาพเป็นปุ๋ย หรือนำไปผลิตแก๊ส แต่จากการดำเนินการที่ผ่านมา ขยะจากเศษอาหารไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธีทำให้เป็นภาระของเทศบาล จะต้องเก็บขนไปสู่ระบบกำจัด ทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และหากปล่อยทิ้งไว้ขยะอินทรีย์หรือ เศษอาหารอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค

จากการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2559, น. 12) พบว่า ปัญหาและข้อจำกัดการจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยเป็นปัญหาใหญ่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งกำลัง ประสบอยู่ในปัจจุบัน คือ

1. มีขยะมูลฝอยตกค้างอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ดำเนินการ ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีการเผากลางแจ้ง กองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง

2. สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการมีไม่เพียงพอ เนื่องจากการจัดหาพื้นที่ก่อสร้าง สถานที่กำจัดทำได้ยาก ที่ดินมีราคาแพง บางแห่งเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม หรือพื้นที่ของทางราชการ การขออนุญาต ใช้พื้นที่ต้องใช้ระยะเวลานาน หรือไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่

3. ประชาชนคัดค้าน ไม่เห็นด้วยให้มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในพื้นที่ของตนเอง ส่งผลให้สถานที่ กำจัดที่ก่อสร้างแล้วไม่สามารถเปิดเดินระบบกำจัดขยะได้ หรือคัดค้านไม่ให้ก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยใหม่

4. นโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอย บางแห่งขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือในการเก็บขนและกำจัด ไม่เพียงพอ และยังไม่มียุทธศาสตร์เก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทเพื่อรองรับการคัดแยก ขยะมูลฝอยที่ต้นทาง

6. ไม่มีระบบรองรับการให้บริการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยว (อุทยาน เกาะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล) เนื่องจากไม่ได้มีการวางแผนและการเตรียม ความพร้อม เพื่อรองรับการจัดการขยะมูลฝอยควบคู่ไปกับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

7. ขาดความร่วมมือและความตระหนักจากประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการในการลดและ คัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง รวมถึงยังมีการใช้สินค้าอย่างฟุ่มเฟือยและ/หรือบรรจุภัณฑ์ที่กำจัดยาก และ ย่อยสลายตามธรรมชาติได้ยาก อาทิ ถุงพลาสติก เป็นต้น

8. ขาดกฎระเบียบบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น เทศบัญญัติการเก็บขนขยะมูลฝอยแบบแยกประเภท เทศบัญญัติการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บขนและกำจัดมูลฝอย เป็นต้น รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ

9. ขาดประสิทธิภาพของการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้ครอบคลุมและไม่สะท้อนต้นทุนการจัดการขยะมูลฝอยทั้งระบบ ทั้งนี้ หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร็วจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องจากขยะมูลฝอยเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคชนิดต่าง ๆ ทั้งเชื้อแบคทีเรีย เชื้อรา เชื้อไวรัส ซึ่งมีผลต่อสุขภาพ ทำให้เกิดการเจ็บป่วย เกิดการแพร่กระจายและการระบาดของโรค เช่น อหิวาตกโรค กาฬโรค โรคทางเดินหายใจ เป็นต้น รวมถึงยังทำลายสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามและขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ประเด็นปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น และหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนจะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องจากการบริโภคของประชาชนที่สูงขึ้นในขณะที่ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาล และที่ผ่านมาประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตขยะที่ยังไม่สามารถกำจัดได้หมด และมีแนวโน้มจะมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การบริหารจัดการและกระบวนการกำจัดขยะตกค้างยังไม่มีประสิทธิภาพ ได้รับการแก้ไขอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพยายามออกนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

ทางออกสำคัญของการแก้ปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย คือ การสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่มีความเหมาะสม การวางระเบียบและมาตรการต่าง ๆ ร่วมกับการสร้างวินัยของคนเพื่อมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน การจัดการขยะที่สำคัญจึงประกอบด้วยการจัดการที่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง การจัดการขยะที่ต้นทาง คือ ระดับครัวเรือนและชุมชนเพื่อมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะ การจัดการขยะกลางทาง คือ การจัดระบบการเก็บ รวบรวม และขนส่ง ให้รองรับขยะแบบแยกประเภท การจัดการขยะปลายทาง คือ การใช้หลักวิชาการมาช่วยให้สามารถนำขยะบางส่วนมารีไซเคิล เห็นได้ว่าการจัดการขยะมูลฝอยสามารถประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในทุกภาคส่วน ดังนั้น จึงต้องมีการร่วมมือในทุก ๆ มิติเพื่อให้แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาได้ในระยะยาวและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ (กิตติ มีศิริ, 2559)

ทั้งนี้ รัฐบาลได้กำหนดกรอบและแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดไว้ในหมวด 14 มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข. ด้านอื่น ๆ (3) ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) กรอบแนวทางที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้น กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ จึงได้ทำการศึกษา “การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย” เพื่อเป็นข้อมูลในการให้บริการทางวิชาการและสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติของสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการ บุคคลในวงงานรัฐสภา และบุคคลผู้สนใจทั่วไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ (สหภาพยุโรป, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศสิงคโปร์)

2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยอย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

3. วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มาประยุกต์ใช้ในการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการวิจัยเอกสารเป็นลักษณะการวิจัยในเชิงบรรยาย โดยการสืบค้นและรวบรวมเพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผล เพื่อเรียบเรียงข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ เอกสารวิจัย เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ วารสาร ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ และแหล่งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4. ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย” มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ (สหภาพยุโรป, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศสิงคโปร์)

2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ

3) ศึกษาหาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

4.2 ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561-มีนาคม 2562

5. นิยามศัพท์

คำ กลุ่มคำ หรือวลีที่ปรากฏในเนื้อหาแต่ละส่วน หากไม่ได้ระบุความหมายเฉพาะไว้ให้มีความหมายดังต่อไปนี้

1) **ขยะหรือมูลฝอย (Solid waste)** หมายความว่า เศษกระดาษเศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ชากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน

2) **วัสดุเหลือใช้ (Waste residues)** หมายความว่า สิ่งของ เครื่องใช้หรือสินค้าที่ผ่านการใช้งานแล้ว หรือหมดอายุการใช้งานแล้ว หรือที่เหลือจากความต้องการและไม่เป็นที่ต้องการจะใช้อีกต่อไป

2.1 วัสดุเหลือใช้ทั่วไป หมายความว่าถึง สิ่งของหรือสินค้าที่ไม่ใช้แล้วแต่ไม่เป็นอันตรายต่อบุคคล ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ยางรถยนต์ เศษผ้า เศษไม้

2.2 วัสดุเหลือใช้ที่เป็นอันตราย หมายความว่าถึง สิ่งของหรือสินค้าที่ไม่ใช้แล้วและปนเปื้อนหรือสัมผัส หรือมีส่วนประกอบของวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย น้ำมันเครื่องใช้แล้ว ตัวทำละลาย

3) ภาชนะรองรับขยะ (Storage Container) หมายความว่าถึง ภาชนะสำหรับเก็บกักและรวบรวม ขยะแต่ละประเภท ณ แหล่งกำเนิดต่าง ๆ เพื่อให้การจัดเก็บรวบรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดการ ปนเปื้อนของขยะที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ใหม่ รวมทั้งสามารถนำขยะไปกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การคัดแยกขยะ (Waste Separation) หมายความว่าถึง กระบวนการหรือกิจกรรมจัดแบ่งหรือ แยกขยะออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะ องค์ประกอบ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ อลูมิเนียม โดยใช้แรงงานคนหรือ เครื่องจักรกล เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ หรือใช้ประโยชน์ทางพาณิชย์

5) การใช้ประโยชน์ขยะ (Waste Utilization) หมายความว่าถึง การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแปรรูปใช้ใหม่ การใช้ซ้ำ การใช้ประโยชน์ด้านพลังงาน การหมักปุ๋ย และการนำขยะ มาเป็นเชื้อเพลิงแข็ง เป็นต้น

6) การใช้ซ้ำ (Reuse) หมายความว่าถึง การนำขยะรีไซเคิล ของเสีย บรรจุกัญธหรือวัสดุเหลือใช้ กลับมาใช้อีกในรูปลักษณะเดิม โดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพ

7) การแปรรูปใช้ใหม่ (Recycling) หมายความว่าถึง การนำขยะ รีไซเคิล ของเสียบรรจุกัญธหรือวัสดุ เหลือใช้มาแปรรูปเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต หรือเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

9) ธนาคารขยะ หมายความว่าถึง กิจกรรมการซื้อขายขยะรีไซเคิลใน โรงเรียนหรือชุมชนโดยรายได้ ที่เกิดขึ้นจะถูกบันทึกลงบนสมุดคู่ฝากของสมาชิก ซึ่งสามารถฝากหรือถอนได้ในลักษณะเดียวกันกับธนาคารพาณิชย์ ขยะรีไซเคิลจะถูกเก็บรวบรวมไว้ และจำหน่ายให้กับชาเล้งหรือร้านรับซื้อของเก่าต่อไป

10) สถานที่รับซื้อของเก่า (Junk shop) หมายความว่าถึง สถานที่ หรือบริเวณที่จัดไว้เพื่อการซื้อ-ขาย ขยะรีไซเคิล วัสดุเหลือใช้หรือของเก่าที่สามารถ นำมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้เช่น กระดาษ ขวด กระจก แก้ว พลาสติก และวัสดุอื่น ๆ และมีการรวบรวมไว้เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ไม่รวมถึงสถานที่ ดำเนินกิจกรรมธนาคารขยะ หรือสถานที่รับซื้อ วัสดุรีไซเคิลชุมชน หรือศูนย์วัสดุรีไซเคิลชุมชนที่มีขนาด น้อยกว่า 1 ตันต่อวัน

11) สถานที่หมักทำปุ๋ย (Composting facility) หมายความว่าถึง สถานที่ที่มีการนำเอาขยะย่อยสลาย เศษวัสดุจากการเก็บเกี่ยว กากตะกอนจากระบบบำบัดน้ำเสียหรือของเสียอื่น ๆ ที่สามารถย่อยสลายได้มา แปรสภาพ โดยวิธี การหมักโดยอาศัยกระบวนการทางชีววิทยาของจุลินทรีย์ในการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ ซึ่งจะได้ผงหรือก้อนเล็ก ๆ สีน้ำตาล เรียกว่า “คอมโพสท์” ที่สามารถใช้เป็นสารบำรุงดิน รวมถึงสถานที่หมักทำปุ๋ย เพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ เพื่อใช้ประโยชน์ด้านพลังงานด้วย ทั้งนี้ไม่รวมถึงการหมักทำปุ๋ยของชุมชน ซึ่งได้คอมโพสท์ น้อยกว่า 1 ตันต่อวัน หรือก๊าซชีวภาพ น้อยกว่า 1 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทำให้ทราบแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 6.2 ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 6.3 ได้ทราบแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยอย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเรื่อง “การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย” โดยได้นำแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาปรับใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องขยะมูลฝอย
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์
- 2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย
- 2.6 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเรื่องขยะมูลฝอย

กรมควบคุมมลพิษ (2550, น. 5-8) ให้คำนิยามขยะหรือมูลฝอย (Solid Waste) คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือคร่าวเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงาน ซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2551, น. 4-6) ได้แบ่งขยะมูลฝอยออกเป็น 4 ชนิด คือ

1) **ขยะย่อยสลาย (Degraded Waste) หรือมูลฝอยย่อยสลาย** คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงซากหรือเศษของพืช ผัก ผลไม้หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

2) **ขยะรีไซเคิล (Recyclable Waste) หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้** คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ อลูมิเนียม ยางรถยนต์ใช้แล้ว เป็นต้น

3) **ขยะอันตราย (Hazardous Waste) หรือมูลฝอยอันตราย** คือ มูลฝอยที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตราย ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุแก๊มมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะที่ใช้บรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น

4) **ขยะทั่วไป (General Waste) หรือมูลฝอยทั่วไป** คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้

ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถูพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถูพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร พอยล์เปื้อนอาหาร เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรมเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งบุคคลแสดงออกโดยผู้อื่นอาจเห็นได้ เช่น การยิ้ม การเดิน หรือผู้อื่นอาจเห็นได้ยากต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น การเต้นของหัวใจ พฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกมานั้น มีผลมาจากการเลือกปฏิกริยาตอบสนองที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดตามสถานการณ์นั้น ๆ พฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ จะมีพื้นฐานมาจากความรู้ และทัศนคติที่คอยผลักดันให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งแต่ละคนจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป เนื่องจากได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ไม่เท่ากัน มีการตีความสารที่รับมาไปคนละทิศคนละทางทำให้เกิดการเรียนรู้ และการสั่งสมประสบการณ์ในเรื่องความรู้ที่ไม่เท่ากัน

1. องค์ประกอบของพฤติกรรม

1.1 การรับรู้ (Perception) การรับรู้เป็นการแปลความหมายจากการสัมผัส โดยเริ่มตั้งแต่การมีสิ่งเร้ามากระทบกับอวัยวะรับสัมผัสทั้งห้าและส่งกระแสประสาทไปยังสมองเพื่อการแปลความ

1.2 การเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจาก ประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่ผลจากการตอบสนองของสัญชาตญาณ อุบัติเหตุ หรือความบังเอิญ โดยกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการต่อเนื่องเชื่อมโยงจากการรับรู้

1.3 การคิด (Thinking) การคิด เป็นกระบวนการของสมอง ในการสร้างสัญลักษณ์ หรือภาพให้ปรากฏในสมอง เพื่อเป็นตัวแทนของวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการคิดนั้น มีความสัมพันธ์ระดับสติปัญญา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) ความคิดรวบยอด (concept) เป็นลำดับขั้นที่เกิดจากการทำงานของสมองในการจัดกลุ่มหรือการสรุปรวมที่จะทำความเข้าใจในสิ่งของบุคคล เรื่องราว ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับรู้หรือต่อความคิดเห็นเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าคืออะไร

2) จินตนาการ (imagination) เป็นการสร้างภาพขึ้นในสมองตามความนึกคิดของตนเอง เป็นผลมาจากการสะสมการรับรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมามีความสัมพันธ์กับความต้องการ ความสนใจ ความคาดหวัง อารมณ์และความรู้สึกของบุคคล การจินตนาการในสิ่งเดียวกันของบุคคลแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป

1.4 สติปัญญา (Intelligence) เป็นความสามารถในตัวบุคคล ที่จะทราบได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ระดับของสติปัญญาสังเกตได้จากการแสดงออกที่มีความคล่องแคล่ว รวดเร็ว ความถูกต้อง ความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาและการปรับตัว การใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญาจะทำให้ทราบระดับสติปัญญาชัดเจนขึ้น

1.5 เจตคติ (Attitude) เป็นความรู้สึกที่แสดงออกมาในทางบวกหรือทางลบ เช่น พอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ชอบหรือไม่ชอบ ต่อบุคคล หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด สถานะนี้เป็นแรงที่จะกำหนดทิศทางของ พฤติกรรมของบุคคลต่อเหตุการณ์ สิ่งของ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.6 อารมณ์ (Emotion) อารมณ์ เป็นสภาวะทางจิตใจ ที่มีต่อสิ่งเร้า ซึ่งมีผลต่อร่างกาย และการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

1.7 ความเชื่อ (Beliefs) เป็นการยอมรับนับถือเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้ หรืออาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับ ศรัทธา โดยปราศจากเหตุผล หรือการพิสูจน์ใด ๆ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรม เราไม่อาจสังเกตความเชื่อได้โดยตรง แต่จะสังเกตได้จากพฤติกรรมที่บุคคลกระทำ และสันนิษฐาน ว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความเชื่อ ความเชื่อไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลแต่เป็นการกำหนดขึ้นจาก สิ่งที่บุคคลต้องการจะเชื่อในสิ่งใด เขาสามารถเชื่อในสิ่งใด เขาสามารถเชื่อในอะไรและเขาถูกวางเงื่อนไข สิ่งที่เชื่อมาอย่างไร อีกประการหนึ่งความเชื่อนั้นทำให้เขาตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้ (“การพัฒนาตน,” ม.ป.ป., น. 3-4)

2. กระบวนการเกิดพฤติกรรม

2.1 กระบวนการรับรู้ (Perception Process) โดยมีสิ่งเร้าผ่านระบบประสาทสัมผัส ระบบสมอง และสรุปเป็นความคิดรวบยอด

2.2 กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) เรียกว่ากระบวนการทางปัญญา ซึ่งประกอบไปด้วย การเรียนรู้ การคิด การจำ ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์หรือเกิดการพัฒนาจากการเรียนรู้

2.3 กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) หลังจากผ่านขั้นตอนกระบวนการรับรู้ การคิด และการเข้าใจแล้วบุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนอง ต่อสิ่งนั้นแต่ยังมีได้แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้

3. ประเภทของพฤติกรรม

3.1 พฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด (Inherited behavior)

1) เป็นพฤติกรรมง่าย ๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะที่ใช้ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้มาก่อน มีแบบแผนที่แน่นอนเฉพาะตัว สิ่งมีชีวิตชนิดเดียวกันจะแสดงลักษณะเหมือนกันหมด

2) รีเฟล็กซ์ (Reflex) เป็นพฤติกรรมที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากระตุ้นอย่างรวดเร็วทันทีทันใด เช่น ไอ จาม

3) พฤติกรรมแบบรีเฟล็กซ์ต่อเนื่อง (Chain of Reflex) ประกอบไปด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ หลาย ๆ พฤติกรรมที่เป็นปฏิกิริยารีเฟล็กซ์ แต่เดิมใช้คำว่า สัญชาตญาณ (Instinct) เช่น การดูดนมของทารก การสร้างรังของนก

4) พฤติกรรมแบบไคเนซิส (Kinesis) เป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยการเคลื่อนที่ ทั้งตัวแบบมีทิศทางไม่แน่นอน

5) พฤติกรรมแบบแทกซิส (Taxis) เป็นพฤติกรรมเคลื่อนไหวที่เข้าหาหรือหนีจากสิ่งเร้าอย่างมีทิศทางแน่นอน

3.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ (Learned behavior)

1) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้โดยอาศัยประสบการณ์หรือการเรียนรู้ของสัตว์ พฤติกรรมแบบส่วนนี้ส่วนใหญ่พบในสัตว์ชั้นสูงที่มีระบบประสาทที่เจริญดี

2) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีเงื่อนไข (Conditioning) เป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองสิ่งเร้าที่ไม่แท้จริงเช่นเดียวกับสิ่งเร้าที่แท้จริง

3) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบฝังใจ (Imprinting) เป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองสิ่งเร้าในช่วงแรกของชีวิตด้วยการจดจำสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้

4) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก (Trial and Error) เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้เลือกตอบสนองสิ่งเร้าที่เป็นผลดีหรือพอใจ

5) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบใช้เหตุผล (Reasoning) การแสดงออกโดยการใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เกิดพฤติกรรม

4.1 ปัจจัยทางชีวภาพ ประกอบด้วย พันธุกรรม และระบบการทำงานของร่างกาย

4.2 ปัจจัยทางด้านสังคม

4.3 ปัจจัยทางจิตวิทยา

1) แรงจูงใจ เป็นแรงผลักดันจากภายในที่ทำให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองอย่างมีทิศทางและเป้าหมาย

2) การเรียนรู้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการปรับพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

4.4 ปัจจัยทางจริยธรรม

1) ความรู้เชิงจริยธรรม คือ การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือการกระทำชนิดใดที่เลวหรือไม่ดี

2) เจตคติเชิงจริยธรรม คือ ความรู้สึก หรือการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม คือ การที่บุคคลกระทำพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือตามกฎหมายของสังคม (“พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม,” ม.ป.ป.)

5. พฤติกรรมในการกำจัดของคร้วเรือน

พฤติกรรมในการกำจัดของคร้วเรือน หมายถึง การกระทำที่แสดงออกมาโดยมีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ (เอกนรินทร์ กลิ่นหอม, 2553, น. 24, อ้างถึงใน สมัชญา หนูทอง, 2556, น. 32)

1. ความรู้ในการกำจัดขยะเกี่ยวกับโทษ ประโยชน์ และปริมาณขยะ

2. ทักษะในการกำจัดขยะ รู้จักมองปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัยและสภาพสิ่งแวดล้อม

3. การปฏิบัติที่ถูกต้องในการกำจัดขยะ ควรมีการแยกถังขยะ นำขยะมาเป็นประโยชน์โดยใช้หลัก 5Rs เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ หลัก 5Rs คือ

Reduce หมายถึง การลดปริมาณขยะด้วยการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหลือเป็นขยะน้อย

Reuse หมายถึง การนำขยะกลับไปใช้ซ้ำ การใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำแล้วซ้ำอีกตามรูปแบบที่เป็นต้นกำเนิด

Recycle หมายถึง การแปลงผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ใหม่

Reject หมายถึง การปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัด

Response หมายถึง ผู้ทิ้งขยะยอมตอบรับที่จะคัดแยกขยะ

ทั้งนี้ ปัจจัยในการเกิดปัญหาขยะมูลฝอย เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่กระทำทั้งที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ดังนั้นถ้าประชาชนอาศัยอยู่รวมกันมาก หรืออยู่รวมกันอย่างหนาแน่นก็สามารถก่อให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นได้ (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2540, น. 20 อ้างถึงใน จิรพรรณ กองสุวรรณ, 2549, น. 11) ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะ ปริมาณและความรุนแรงที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดปัญหา และปริมาณของขยะมูลฝอยที่มีอยู่ ดังนี้

1. ลักษณะของชุมชนหรือที่ตั้งของท้องถิ่น ถ้าอยู่ในชุมชนเมือง หรือท้องถิ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี ก็จะทำให้เกิดปัญหาและปริมาณของขยะมูลฝอยที่มากจากการใช้บรรจุภัณฑ์ในการใส่อาหาร และบรรจุภัณฑ์อื่น ๆ มากกว่าชุมชนในชนบท หรือท้องถิ่นที่ยังไม่เจริญ

2. ฤดูกาล ฤดูกาลใดที่มีผลไม่มาก เช่น หนาว ทุเรียน ลำไย ก็จะทำให้เกิดปัญหาและปริมาณของขยะมูลฝอยมากขึ้นด้วย พร้อมทั้งเกิดการแพร่กระจายของโรคติดต่อที่เกิดจากแมลงวันและสัตว์อื่น ๆ ที่เป็นพาหะนำโรคได้มากกว่านอกฤดูกาล

3. ความหนาแน่นของประชากรในชุมชน ในชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากรมากหรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประชากรให้ความนิยมไปท่องเที่ยวมาก ก็จะทำให้เกิดปัญหาและปริมาณของขยะมูลฝอยมากขึ้น

4. อุปนิสัยของประชาชนในชุมชน ในชุมชนที่เป็นย่านธุรกิจ หรือมีการจราจรที่ติดขัดมาก มักจะเกิดอุปนิสัยการบริโภคอาหารประเภทจานด่วน (Fast-food) เพื่อแข่งขันกับเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงทำให้เกิดปัญหาและปริมาณของขยะมูลฝอยที่เกิดจากบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่อาหารและน้ำดื่มเป็นจำนวนมาก

5. ความสม่ำเสมอของการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย ถ้าการบริการจัดเก็บมีอย่างสม่ำเสมอ คือมีการจัดเก็บทุกวัน ปัญหาและปริมาณของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจะลดลงได้ ทำให้ไม่มีขยะมูลฝอยตกค้างอันเป็นบ่อเกิดของการแพร่กระจายเชื้อโรคได้ และจากการค้ำยของสุนัขและสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงสาบ

6. กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ (Legislation) ถ้ากฎหมายมีบทลงโทษกับผู้กระทำความผิดที่รุนแรง และปฏิบัติอย่างจริงจัง ไม่ปล่อยปะละเลยต่อผู้ที่ละเมิดทำให้บ้านเมืองสกปรก เช่น ลงโทษผู้ที่ทิ้งขยะมูลฝอยไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด ทิ้งขยะมูลฝอยไม่ลงถังหรือภาชนะที่จัดเตรียมให้ ซึ่งจะทำให้ปัญหาและปริมาณขยะมูลฝอยลดลงได้ เพราะเป็นการบังคับให้ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่กำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัด

2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมหมาย กิตยากุล (2542, น. 27) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

เจริญ ภัสสะ (2540, น. 12, 58-71) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's participation) หรือการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง ความพร้อมและโอกาสที่ทั้งฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายประชาชนหรือชุมชน ยอมรับผิดชอบและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และยังได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทัศนะที่แตกต่างกันอีก 4 ความหมาย คือ

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการของประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้ที่อยู่ในวงนอกระบบราชการได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่าง ๆ ตามสภาวะสังคมที่เป็นอยู่

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคมและในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

3) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

4) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญและแสดงออกซึ่งวิธีการแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

2. องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

1) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2541, น. 10) ได้กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักพัฒนาหรือนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี ฯลฯ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า โดยส่วนใหญ่กระบวนการมีส่วนร่วมจะเริ่มจาก

การค้นหาคำปัญหาและสาเหตุการวางแผนดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานการร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล

2) ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน

ได้มีผู้ให้ความหมายความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

วันชัย วัฒนศัพท์ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 8 ประการ คือ

(1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจบ่อยครั้งที่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ก่อให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

(2) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ ในการนี้ก็จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปอาจจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน

(3) การสร้างฉันทามติ (Consensus building) การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาว

(4) การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติการมีส่วนร่วมทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของของการตัดสินใจ และเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเขาจะยอมรับการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ กลุ่มปัจเจกชน อาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

(5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในกรณีที่ย้ำแรงที่สุด กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่ม สามารถลดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้

(6) การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมวิธีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรม และการดำรงอยู่ของความชอบธรรมคือจะต้องใช้กระบวนการที่มีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน ซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม

(7) การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน

(8) การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชนสิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ การให้การศึกษาต่อสาธารณชนที่ดีขึ้น และการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่น

3. การจัดการการมีส่วนร่วม

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

กฐิน ศรีมงคล (2542) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาแบบประชาชนมีส่วนร่วมว่าเป็นการพัฒนาแบบมีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ หรือผู้พัฒนากับประชาชนผู้ถูกพัฒนาเป็นการวางแผนร่วมกันดำเนินการพัฒนาร่วมกันและประเมินผลการพัฒนาร่วมกันทำให้การพัฒนาสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการ

ของประชาชนการพัฒนาแบบประชาชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางการพัฒนาที่นิยมใช้ในปัจจุบัน โดยที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนและดำเนินการพัฒนาตลอดจนประเมินผลการพัฒนา การพัฒนาแนวทางนี้จะก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองของประชาชน โดยได้ให้แนวทางถึงสิ่งที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและวิธีปฏิบัติสิ่งที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น จะต้องร่วมกับภาครัฐหรือภาคเอกชนในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

(1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของการพัฒนาในการตัดสินใจนั้น ยังแบ่งออกเป็น

(1.1) การตัดสินใจในระยะเริ่มแรกเป็นการตัดสินใจระยะเริ่มแรกของโครงการส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อม การหาปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นการตัดสินใจในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุวางแผนสร้างรูปแบบแก้ไขและมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดระยะเวลาสถานที่ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ในการพัฒนา

(1.2) การตัดสินใจในการดำเนินการเป็นการตัดสินใจในการปฏิบัติงานการติดตามงานการประเมินผลงาน ตลอดจนการทบทวนเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

(1.3) ขบวนการตัดสินใจของประชาชนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา และเอาใจใส่อย่างมาก จะต้องเป็นขบวนการตัดสินใจของประชาชนเอง ไม่มีผู้อยู่เบื้องหลังชักนำจึงต้องพิจารณาตั้งแต่ขบวนการประชุมของประชาชนในการตัดสินใจร่วมกัน ขบวนการคัดเลือกผู้นำและพิจารณาอิทธิพลขององค์กรต่าง ๆ ต่อขบวนการตัดสินใจ

(2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยประชาชน จะต้องมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์เงินทุนแรงงาน มีส่วนร่วมในการบริหารงานประสานงานต่าง ๆ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมรับผิดชอบ

(3) การมีส่วนร่วมในผลกำไรประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการได้รับวัสดุอุปกรณ์รายได้หรือผลตอบแทนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการรับบริการต่าง ๆ จากการพัฒนา

(4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกันทบทวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน และร่วมกันแก้ไขปัญหาให้คำแนะนำโดยมีวิธีปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขบวนการพัฒนาชุมชนอันประกอบไปด้วย

(4.1) การประชุมหาปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยอาจแยกประชุมเป็นกลุ่มย่อยเพื่อเปิดโอกาสให้อภิปรายกันอย่างทั่วถึง ทุกท่านจะต้องควบคุมให้มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นกันทุกคนตลอดจนการควบคุมการแบ่งกลุ่ม เพื่อให้บุคคลที่มีคุณสมบัติความสามารถแตกต่างกันกระจายไปตามกลุ่มต่าง ๆ เมื่อได้ปัญหาต่าง ๆ จากกลุ่มย่อยให้นำมาเสนอร่วมกันในที่ประชุมใหญ่เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเหล่านั้น

(4.2) ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการโดยศึกษาสำรวจร่วมกันระหว่างนักพัฒนาชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาบางครั้งอาจเจอปัญหาและความต้องการใหม่เกิดขึ้น ปัญหาที่สำคัญที่สุดอาจจะไม่เป็นไปตามที่ตกลงไว้ก็ได้

(4.3) ร่วมกันศึกษาหาวิธีแก้ไขมีการประชุมวางแผนโดยพิจารณาใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญทรัพยากรบางอย่างที่เกินขีดความสามารถแต่เป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนา รัฐบาลหรือองค์กรเอกชน ควรให้การสนับสนุน เพื่อให้โครงการพัฒนานั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(4.4) ร่วมกันปฏิบัติงานที่ได้วางแผนแก้ไขไว้แล้วให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้แล้วให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ได้วางไว้ ที่อาจร่วมในแง่ของการช่างหรือด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ บางอย่างตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

(4.5) ร่วมพิจารณาในผลกำไรจากการดำเนินงานโครงการนั้น ๆ ถ้าผลกำไรไปตกอยู่กับกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็จำเป็นต้องแก้ไขตัดแปลงหรือยุติโครงการนั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเครื่องมือของกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มการเมืองใด

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1. ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

มยุรี อนุมานราชธน (2549, น. 218) ได้สรุปความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็น การแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายให้เป็นแนวทาง แผนงาน โครงการกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรต่างๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ รวมถึงการวางแผน ออกแบบ และดำเนินงานโครงการให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานของโครงการที่กำหนดไว้

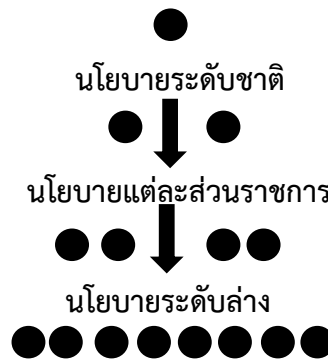
วรเดช จันทรศร (2530, น. 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นเรื่องของการศึกษาว่า “องค์กร บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุ ตามนโยบายที่ระบุหรือไม่ แค่นั้นเพียงใด”

2. ขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นเรื่องยาก เนื่องจากการปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน ที่ให้บริการระดับล่าง ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับหน่วยงานระดับสูงของรัฐ และอยู่นอกเหนือจาก การควบคุมของรัฐ หน่วยงานระดับล่างของรัฐจึงมีอิสระในการดำเนินงานของตนเองมากพอสมควร ดังนั้น การนำนโยบายระดับชาติไปปฏิบัติจึงต้องอาศัย (วรเดช จันทรศร, 2556, น. 32)

1) หน่วยงานระดับสูง ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและต้องทำให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบาย ดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยใช้วิธีที่เหมาะสม เรียกว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค

2) หน่วยงานระดับล่าง เมื่อได้รับการถ่ายทอดนโยบายจากหน่วยงานระดับบนแล้ว จะต้อง กำหนดนโยบายภายในของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติ เรียกว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับ จุลภาค

ภาพที่ 1 รูปแบบขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ที่มา: วรเดช จันทรศร. (2556, น. 33)

การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro Implementation) มีขอบเขตกว้างครอบคลุมไปจนถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาคด้วย สิ่งนี้ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย และปัญหาที่สำคัญคือการทำหน่วยงานในระดับสูงไม่สามารถทำให้หน่วยงานระดับล่างหรือหน่วยงานที่ให้บริการของรัฐบาลนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างตรงตามเจตจำนงของนโยบาย (Policy Intent) ทำให้เกิดความล้มเหลวหรือความล่าช้าในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เบอร์แมนและแมคลาฟลิน (วรเดช จันทรศร, 2556, น. 33) ได้สรุปถึงปัจจัยที่ทำให้นโยบายระดับมหภาคไปปฏิบัติเกิดความไม่แน่นอนไว้ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความขัดแย้งของเป้าหมาย (Goal Discrepancies) 2) การให้ความสนับสนุนหรือให้อำนาจในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน (Influence and Authority Differentials) 3) การขาดแคลนทรัพยากร (Resource Deficiencies) และ 4) อุปสรรคด้านการสื่อสารระหว่างหน่วยงานหรือองค์กร (Communication Difficulties among Organizations)

การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค สามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนแรกขั้นตอนของการแปลงนโยบายออกเป็นแนวทางปฏิบัติ และขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นตอนในการทำให้หน่วยงานระดับล่างยอมรับแนวทางของแผนงานหรือโครงการนั้นไปปฏิบัติต่อ

การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro Implementation) เริ่มต้นจากการที่หน่วยงานระดับล่างรับนโยบาย แผนงาน หรือโครงการมาจากเบื้องบน แล้วนำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการนั้นมาปรับเปลี่ยนให้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน

3. บุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความซับซ้อนมากขึ้นหรือต้องอาศัย องค์กร หน่วยงาน บุคคลในระดับต่าง ๆ ในการทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อให้นโยบายเหล่านั้นสามารถบรรลุตามเป้าหมาย องค์กรและผู้เกี่ยวข้องต่างมีบทบาทและอิทธิพลต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากหรือน้อยแตกต่างกันไปแต่ไม่มีใครหรือองค์กรใดสามารถควบคุมผลหรือทิศทางของนโยบายให้ไปตามที่ต้องการด้วยตัวเองทั้งหมดบทบาทขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ สามารถแบ่งออกเป็นหลายฝ่าย ได้แก่

3.1 ฝ่ายการเมือง

ฝ่ายการเมือง ได้แก่ รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นผู้กำหนดขอบเขตการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยสามารถกำหนดออกมาในรูปแบบของมติคณะรัฐมนตรี การออกกฎกระทรวงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3.2 ฝ่ายหน่วยงานราชการ

ระบบราชการ (Bureaucracy) ได้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ที่ถือว่าเป็นองค์การที่สำคัญที่สุดในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะหน่วยงานของรัฐเป็นผู้เก็บรวบรวม วิเคราะห์ และป้อนข้อมูลให้กับฝ่ายการเมืองเพื่อประกอบการกำหนดนโยบาย เนื่องจากฝ่ายการเมืองไม่มีสมรรถนะเพียงพอในการหาข้อมูล จึงจำเป็นต้องพึ่งพาหน่วยงานของรัฐ และเนื่องจากหน่วยงานของรัฐมีความได้เปรียบภาคเอกชน คือ ปราศจากคู่แข่งที่หลากหลาย และปัญหาการขาดทุน ที่ไม่ได้เป็นปัญหาที่จะนำไปสู่ความสิ้นสุดหรือจุดจบของหน่วยงานราชการเหมือนกับภาคเอกชน

3.3 ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้าราชการ เป็นผู้เกี่ยวข้องที่มีผลอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องของข้าราชการในการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจแบ่งออกได้หลายระดับ เช่น ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานในฐานะผู้บริหารโครงการต่างมีแรงจูงใจ เป้าหมาย และค่านิยมที่แตกต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้ อาจจะเป็นที่มาของพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ผู้บริหารโครงการจะต้องเป็นผู้สนับสนุนหรือแปลงเจตนาของผู้บริหารระดับสูงให้ข้าราชการผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถดำเนินงานตามที่ตั้งไว้ ซึ่งในความเป็นจริงข้าราชการระดับล่างเป็นผู้ปฏิบัติจะเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนผู้รับบริการ ข้าราชการระดับล่างนี้จะมีอิสระในการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจอย่างมาก ข้าราชการเหล่านี้จะเป็นผู้แปลงนโยบายมาเป็นแนวทางปฏิบัติงานด้วยตนเอง หากนโยบายขาดความชัดเจนก็จะเกิดปัญหาในการนำไปปฏิบัติตามมา

3.4 ผู้ได้รับบริการ

ผู้ได้รับผลจากนโยบาย ได้แก่ ผู้รับบริการ (Clients) ผู้ได้รับประโยชน์ (Beneficiaries) หรือผู้เสียประโยชน์ รวมถึง บุคคล (Individuals) กลุ่ม (Groups) หน่วยงานภาคเอกชน (Private sector) และภาคหน่วยงานที่มีได้มุ่งหากำไร จะเป็นผู้ที่ติดต่อกับข้าราชการในระดับล่างโดยตรง หากกลุ่มหรือบุคคลดังกล่าวขาดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม จะทำให้มีอิทธิพลในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีค้อย่างน้อย และยากที่จะได้รับความสนใจจากฝ่ายการเมืองหรือระบบราชการ หากผู้รับบริการหรือผู้รับประโยชน์มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก่อนในลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ บทบาทของกลุ่มที่จะส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีมากขึ้น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle: PPP) นี้ได้ถูกนำเสนอโดยองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ตั้งแต่ทศวรรษ 1970 และเป็นที่ยอมรับเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เสนอให้นำมาใช้เป็นหลักการพื้นฐานสำหรับการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษ โดยมีสาระสำคัญ คือ การกำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดมลพิษมีหน้าที่แบกรับภาระ

การลงทุนและออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด (Internalization of environmental costs) ที่จำเป็นสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากการประกอบการ หรือดำเนินกิจกรรมของตน รวมทั้งมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดมลพิษทั้งหมดที่รัฐได้ดำเนินการไปเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และหากเกิดความเสียหายต่อชีวิต สุขภาพอนามัย หรือทรัพย์สินของผู้ใด ผู้ก่อมลพิษต้องมีหน้าที่ชดเชยความเสียหายดังกล่าวให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายด้วย หลักการนี้ปรากฏอยู่ในปฏิญญาริโอว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration on Environment and Development) โดยระบุไว้ในหลักการที่ 16 มีชื่อเป็นทางการว่า “หลักการผลักดันทุนทางสิ่งแวดล้อมกลับเข้าสู่ผู้ก่อ (Internalization of Environmental Costs)” แต่คนส่วนใหญ่นิยมเรียกว่า The Polluter Pays Principle โดยหลักการนี้ระบุว่า ผู้มีอำนาจกำกับดูแลระดับรัฐควรพยายามที่จะส่งเสริมการผลักดันทุนทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นต้นทุนการก่อผลกระทบภายนอกกลับสู่ผู้ก่อ และพยายามใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์โดยคำนึงถึงแนวทาง (approach) ที่ว่าผู้ก่อมลพิษ (polluter) ควรเป็นผู้รับภาระต้นทุนของมลพิษด้วยการพิจารณาอย่างระมัดระวัง (due regard to) ต่อผลประโยชน์สาธารณะและไม่บิดเบือนการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน (กรมควบคุมมลพิษ, ม.ป.ป., น. 12)

2.6 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย ได้แก่

อนันต์ โพธิกุล (2560) ศึกษา “**การบริหารจัดการขยะชุมชน ของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี**” โดยศึกษารูปแบบและวิธีการดำเนินการจัดการขยะ วิเคราะห์จุดเด่น จุดอ่อนในการบริหารจัดการขยะ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารจัดการขยะของพื้นที่เทศบาลเมืองแสนสุข จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ใช้แผนปฏิบัติการ “จังหวัดสะอาด” (พ.ศ. 2559-2560) โดยใช้หลักการ 3Rs หรือ 3ช คือ การใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน “ประชารัฐ” เป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยระยะต้นทาง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยระยะกลางทาง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยระยะปลายทาง

ผู้ทำการศึกษาได้เสนอแนะ 1) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโอกาสในการเลือกวิธีกำจัดขยะที่เหมาะสมกับท้องถิ่นโดยการให้สัมปทาน (Concession Agreements) เป็นรูปแบบ BOT (Build, Operate, Transfer) 2) ควรส่งเสริมให้ท้องถิ่นออกเป็นข้อบัญญัติของเทศบาล หรือมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยที่สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนและสังคม 3) สนับสนุนหรืออุดหนุนด้านงบประมาณแก่ท้องถิ่นที่มีรายได้ไม่เพียงพอในการจัดการขยะมูลฝอย 4) สร้างโรงไฟฟ้าจากขยะในรูปแบบ Moving Grate Incineration ขนาด 600 ตัน/วัน 5) รัฐควรให้เอกชนมาลงทุนตั้งโรงไฟฟ้าโดยรัฐต้องสนับสนุนให้เอกชนสามารถมีผลกำไร และมีระยะเวลาคืนทุน เช่น กำหนดค่าไฟฟ้าที่เอกชนขายไฟฟ้าให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้านครหลวง ได้ในราคาเหมาะสมและสนับสนุนค่า Tipping Fee เพื่อเป็นรายได้ให้เอกชนทดแทนค่ากำจัดขยะด้วยการฝังกลบ

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2558) ศึกษา “มาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย” โดยศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย โดยศึกษาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ แบ่งเป็น กลุ่มผู้รับผิดชอบตามกฎหมาย กลุ่มผู้ใช้บังคับกฎหมาย และกลุ่มผู้ถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการจัดการขยะ มีดังนี้ การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย การขาดการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ การขาดการจัดการขยะที่เหมาะสมสำหรับขยะแต่ละประเภท และการขาดความร่วมมือจากประชาชนและชุมชนในการจัดการขยะ

ผู้ทำการศึกษาเสนอแนะให้ภาครัฐบาลควรรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะให้เป็นประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยจัดไว้เป็นหมวดหมู่ที่คำนึงถึงการลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง การรวบรวมขนถ่าย และกำจัดขยะและของเสียอันตราย มีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนด้านรายได้และการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยด้วย

ศุภกร อั้นตระกูล (2557) ศึกษา “กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย” อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สิทธิ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย โดยแบ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การห้ามทิ้งขยะมูลฝอยในที่ห้าม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2. กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการและกำหนดหน้าที่ของผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยผู้ศึกษาได้เสนอให้มีกฎหมายการกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อเป็นกฎหมายหลักในการวางหลักเกณฑ์การจัดการขยะมูลฝอยทุกชนิด มีมาตรการ วิธีการในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ รวมถึงกำหนดให้มีหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานและการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ กำหนดมาตรการบทลงโทษ ตลอดจนสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมสากล

พิริยุตม์ วรรณพฤกษ์ (2555) ศึกษา “การปรับปรุงนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย” โดยศึกษาสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศไทย การกำหนดนโยบายการจัดการปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย การนำนโยบายไปปฏิบัติและความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายหลักและนโยบายสนับสนุนอื่น ๆ ตลอดจนประสบการณ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยต่าง ๆ จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า ประเทศไทยขาดระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาฐานข้อมูลและการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนปัญหาการจัดสรรทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากรที่มีความชำนาญ เป็นต้น

ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้เสนอแนวทางการยกระดับมาตรฐานของระบบการกำจัดขยะมูลฝอยวิธีกำจัดแบบเทกองของประเทศฟิลิปปินส์ และเสนอให้กำหนดกฎหมายเฉพาะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังเสนอให้ปรับปรุงกระบวนการจัดการตามหลักการลำดับความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริมการผลิตพลังงานจากขยะมูลฝอย

อนุศรา สาวังชัย (2555) ศึกษา “ยุทธศาสตร์การจัดการขยะเกาะภูเก็ต” โดยศึกษาถึงปัญหาและรูปแบบการจัดการขยะเกาะภูเก็ต และการเสนอยุทธศาสตร์การจัดการขยะเกาะภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า

1. เกาะภูเก็ต มีปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจังหวัดภูเก็ตมีการสร้างเตาเผาขยะ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว
2. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาทำการสำรวจ มีการเก็บรวบรวมขยะไปทิ้ง มีการคัดแยกและการกำจัดเป็นบางครั้งเท่านั้น ทำให้ยังคงมีปัญหาการจัดการขยะของภูเก็ตอย่างสูง
3. ยุทธศาสตร์การจัดการขยะเกาะภูเก็ต ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะต้นทาง 2) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ 3) ยุทธศาสตร์การสร้างศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะ 4) ยุทธศาสตร์การจัดให้มีพื้นที่ต้นแบบในการลดปริมาณขยะในเกาะภูเก็ต 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนานวัตกรรมระบบจัดการถังขยะ 6) ยุทธศาสตร์พัฒนาข้อกฎหมายการทิ้งขยะเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สรุปได้ดังนี้

1. ควรมีระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเกาะภูเก็ต ในรูปแบบคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ นักวิชาการ ภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันบริหารอย่างเป็นระบบแทนที่จะเป็นหน้าที่ของเทศบาลนครภูเก็ตเพียงฝ่ายเดียว
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน
3. สร้างความร่วมมือในการจัดการขยะที่เป็นภาคีเครือข่ายระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อร่วมกันจัดการ ขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตามความเจริญทางเศรษฐกิจ และจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการขยะให้ถูกสุขลักษณะมากขึ้น เพราะหากไม่สามารถจัดเก็บเพื่อนำไปกำจัดจะทำให้มีขยะหลงเหลือในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ขยะดังกล่าวจะเป็นบ่อเกิดของมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยรอบ เช่น ด้านกลิ่นรบกวนส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย และหากฝนตกจะทำให้น้ำจากขยะไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะก่อให้เกิดผลเสียต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ดังนั้น คณะผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการ มาตรการทางกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยและต่างประเทศ และแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยอย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

3.1 การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

ประเทศไทยประสบปัญหาขยะล้นเมือง เนื่องจากปริมาณขยะหลากชนิดที่เพิ่มปริมาณมากขึ้นในทุก ๆ ปี มีแนวโน้มจะเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในเมืองและชุมชนขนาดใหญ่ รวมถึงลักษณะหรือองค์ประกอบของขยะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญและลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ปัญหาจากของเหลือทิ้งเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาล และฝ่ายนิติบัญญัติ มีบทบาทสำคัญในการออกกฎหมายและปฏิรูปด้านต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิรูปด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย สถาปปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ได้มีการศึกษาและนำเสนอรายงานเกี่ยวกับระบบกำจัดขยะมูลฝอยและการปฏิรูปกฎหมาย ต่อรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ดังนี้

3.1.1 สถาปปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.)

สถาปปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) เป็นสภาที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และปฏิบัติภารกิจตามที่กำหนดในมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2557 โดยมีอำนาจหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ตามมาตรา 27 เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี เป็นต้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการกำหนดประเด็นและแนวทางการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ สถาปปฏิรูปแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ถึง 6 กันยายน พ.ศ. 2558

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาปปฏิรูปแห่งชาติ ได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำเอกสาร “วาระปฏิรูปที่ 25 ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร: ระบบกำจัดขยะเพื่อแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน” โดยมีประเด็นสำคัญ คือ

ปัญหาการจัดการขยะในประเทศไทย

คณะกรรมการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้ศึกษาและพบว่า ปัญหาการจัดการขยะในประเทศไทย มีดังนี้

1. ประชาชนมีความเข้าใจเรื่องของการกำจัดขยะน้อยมาก ประชาชนยังยึดติดกับภาพเดิมที่ส่วนราชการท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ สร้างปัญหาไว้ ขณะเดียวกันปัญหาของขยะเพิ่มขึ้นทุกวัน เกิดมลพิษต่อเนื่องจากเทกองขยะทุกวัน การชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำการชุมนุม ต้องรอบคอบ นอกจากนั้นผู้นำการชุมนุมทั้งหลายในท้องถิ่นควรรับฟังรายละเอียดของโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนบ้าง

2. ภาครัฐต้องสนับสนุนภาคเอกชน หากมีการตัดสินใจลงมือก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะขึ้นเป็นโครงการนำร่องจากภาคเอกชน ควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องงบประมาณจากภาครัฐ การก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะชนิดใช้เทคโนโลยีขั้นสูงแบบไร้มลพิษ และได้ไฟฟ้าจากโครงการ แม้ว่าจะต้องลงทุนสูงแต่ควรได้รับการสนับสนุนให้ภาคเอกชนได้ลงทุนอย่างจริงจัง

3. แนวทางที่รัฐควรดำเนินการต่อไปคือส่งเสริมการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อแก้ปัญหาขยะชุมชนแบบเบ็ดเสร็จ โดยการส่งเสริมให้เอกชนลงทุน รัฐบาลควรเป็นผู้สนับสนุนให้มีการรวมขยะ และกำจัดขยะแบบถูกต้อง สมควรวางเป็นนโยบาย และต้องเป็นวาระของชาติ เช่น ที่รัฐบาลดำเนินการในขณะนี้ การรวบรวมขยะในแต่ละกลุ่มจังหวัด (Cluster Base) การรวบรวมขยะให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเอง รัฐหรือจังหวัดเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น

4. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกำจัดขยะแม้จะลงทุนสูงบ้าง แต่โรงงานกำจัดขยะสามารถบริหารจัดการเองได้ สามารถกำจัดขยะชุมชนได้ สามารถผลิตไฟฟ้าซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการกำจัดขยะได้ สามารถมีกำไรจากการบริหารจัดการโดยไม่ต้องพึ่งพางบประมาณเงินอุดหนุนจากรัฐ และสามารถช่วยเหลือชุมชนข้างเคียงโรงงานกำจัดขยะให้มีกระแสไฟฟ้าใช้ได้อย่างต่อเนื่อง

5. ต้องดำเนินการกำจัดขยะรายวันให้สำเร็จก่อนโดยระบบกำจัดในเตาเผาหลังจากที่ดำเนินการกับขยะรายวัน แล้วจึงก้าวไปจัดการขยะสะสมแก่ก็ที่จะทำให้ปัญหาขยะของประเทศหมดไปในที่สุด

6. สนับสนุนการดำเนินงานกำจัดขยะภาคเอกชน เพื่อให้เกิดศูนย์กำจัดขยะชุมชนในประเทศขึ้นอย่างรวดเร็วรัฐบาลอาจจะส่งเสริมให้เอกชนลงทุนดำเนินการสร้างโรงงานศูนย์กำจัดขยะและได้ไฟฟ้า โดยให้เอกชนบริหารจัดการตนเอง ทั้งนี้ให้เอกชนดำเนินการจัดหาและรวบรวมขยะใน ศูนย์เก็บรวบรวมขยะ (Collection Station) เพื่อจัดการระบบกำจัดขยะจังหวัด (Cluster Base)

จึงนำมาสู่การศึกษาเรื่อง “ระบบกำจัดขยะเพื่อแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน” และจัดทำเป็นเอกสารเรื่อง “วาระปฏิรูปที่ 25 ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร: ระบบกำจัดขยะเพื่อแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน” ขึ้น โดยมีข้อเสนอประเด็นปฏิรูปและแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. ขอให้คณะรัฐมนตรี มีมติพิจารณากำหนดนโยบายสนับสนุนการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงแบบไร้มลพิษ และแปลงเป็นพลังงานไฟฟ้าให้เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งขณะนี้รัฐบาลดำเนินการแล้ว

2. ขอให้ภาครัฐให้การสนับสนุนภาคเอกชน ส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน เพราะมีความพร้อมมากกว่า เพื่อลดปัญหาภาระเงินงบประมาณจากภาครัฐ (ทั้งนี้ต้องไม่ใช่ระบบประมุขยยะเพื่อหาผู้ลงทุนในจังหวัดใด ๆ) โดยดูจากเอกสารและความพร้อมในการลงทุน และไม่ควรรใช้ลักษณะการร่วมทุน

3. จัดกลุ่มจังหวัด เพื่อรวบรวมขยะให้ได้ปริมาณตามต้องการ (Cluster Base) แต่ละกลุ่มจังหวัดต้องดำเนินการรวบรวมขยะในกลุ่มให้ได้ 500-700 ตัน/วัน ณ ศูนย์รวมขยะที่กำหนด (Collection Station) เมื่อได้ปริมาณตามต้องการให้แต่ละกลุ่มดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งกับประชาชนและเข้ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้รับความเห็นชอบของประชาชน ด้านการใช้ที่ดิน การใช้เทคโนโลยี ความเข้าใจเรื่องมลพิษ การกำจัดและลดมลพิษจากการกำจัดขยะ จึงจะดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะหรือศูนย์กำจัดขยะแต่ละกลุ่มจังหวัดหรือ Cluster Base (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558, น. 8-9)

ทั้งนี้ เอกสารดังกล่าวได้ผ่านการเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ เมื่อ 10 สิงหาคม 2558 และได้นำส่งคณะรัฐมนตรี เมื่อ 21 สิงหาคม 2558 คณะรัฐมนตรีรับทราบ และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558, น. 1)

3.1.2 สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.)

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 มาตรา 39/2 ทำหน้าที่ศึกษาและปฏิรูป ทั้ง 11 ด้าน สืบต่อจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ ที่ถูกยุบไปตามมาตรา 39/1 ซึ่งทั้งหมดมาจากการแต่งตั้ง โดยนายกรัฐมนตรี

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2560

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำเอกสาร ในแผนการปฏิรูป เรื่อง “การปฏิรูปกฎหมายและระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศ” เสนอสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยมีประเด็นสำคัญ คือ

1. ปฏิรูปกฎหมายและระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนให้ชัดเจน

1) ให้บูรณาการกฎหมายเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยให้เป็นกฎหมายหลักฉบับเดียว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบริหารจัดการและบังคับใช้

2) กำหนดกลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้มีความชัดเจนในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ใน 2 ระดับ คือ หน่วยกำกับนโยบาย (Regulator) และหน่วยปฏิบัติการ (Operator) ที่ชัดเจน

2. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

- 1) ปรับปรุงแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564)
- 2) ส่งเสริมภาคเอกชนดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน
- 3) กำหนดให้มีมาตรการเยียวยา ให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยแก่ประชาชนที่อยู่ใกล้กับที่ตั้งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย
- 4) การจัดตั้งศูนย์รับคืนซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
- 5) การสร้างวินัยของคนในชาติ

คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ทำการศึกษา เรื่อง “การปฏิรูปกฎหมายและระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศ” เสนอสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เห็นควรเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบมอบหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในการทบทวนร่างพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการคลัง และกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการตามข้อเสนอการปฏิรูปกฎหมายและระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศ ทั้งนี้ เอกสารดังกล่าว ได้ผ่านการเห็นชอบของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2558 (คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, 2558 น. 25-33)

3.3.3 รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในขณะนั้น ได้ให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นลำดับต้น ๆ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนในสังคมชนบทและในเมือง รวมถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทำลายระบบนิเวศ จึงเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องเข้ามาควบคุมและบริหารจัดการ และนำผลการศึกษาของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) มาดำเนินการ โดยมีการส่งเสริมให้เกิดการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด เร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤต ซึ่งจะใช้ที่ดินของรัฐเป็นหลัก ในพื้นที่ใดที่สามารถจัดการขยะมูลฝอยโดยการแปรรูปเป็นพลังงานก็จะสนับสนุนให้ดำเนินการ นอกจากนี้ยังดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประกาศให้ขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ และเห็นชอบให้จัดทำ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

การจัดการขยะมูลฝอย เป็นปัญหาที่รัฐบาลชุดปัจจุบันให้ความสำคัญ จึงได้กำหนดให้การจัดการขยะเป็น “วาระแห่งชาติ” และหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2558 ให้กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามลพิษในภาพรวมของประเทศ โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินการ และให้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการดังกล่าวด้วย พร้อมทั้งจัดทำ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 ซึ่งมีนโยบายในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ ตั้งแต่ต้นทางจนถึงการกำจัดขั้นสุดท้าย และวางระบบการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืนในอนาคต ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การจัดการขยะมูลฝอยตกค้างในพื้นที่วิกฤต (ขยะเก่า)
2. สร้างรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสม (ขยะใหม่)
3. วางระเบียบมาตรการการบริหารจัดการขยะ

4. สร้างวินัยคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน (“ROADMAP การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย”, 2557)

และกำหนดระยะเวลาดำเนินงานเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วน ภายใน 6 เดือน ระยะปานกลาง ภายใน 1 ปี และระยะยาว 1 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชน และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีการมอบนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายให้กับจังหวัดตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยมีหลักสำคัญ คือ การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง การจัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวมและกำจัดโดยเทคโนโลยีที่เหมาะสมแบบผสมผสาน เน้นการแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด การส่งเสริมและสนับสนุนเอกชนมาลงทุนหรือร่วมทุน รวมทั้งสร้างวินัยของคนในชาติสร้างจิตสำนึกให้ประชาชน เยาวชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (“ROADMAP การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย”, 2557)

2. จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตามนโยบายรัฐบาล โดยคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 ซึ่งแผนแม่บทฯ ดังกล่าว มีกรอบแนวคิดหลักคือ มุ่งเน้นการลด การเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ตามหลักการ 3Rs การกำจัดขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ทั้งนี้ แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 ประกอบด้วย 3 มาตรการ คือ

มาตรการที่ 1 ลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด คือ ลดปริมาณการเกิด ณ แหล่งกำเนิด, คัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้มากที่สุด, การผลิตและใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

มาตรการที่ 2 เพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจังหวัด มีระบบเก็บรวบรวม ขนส่ง กำจัดอย่างมีประสิทธิภาพ, ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสานอย่างเหมาะสม, สถานที่รวบรวมของเสียอันตรายชุมชน สถานที่กำจัดกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย และศูนย์กำจัดมูลฝอยติดเชื้ออย่างเพียงพอ, พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ

มาตรการที่ 3 ส่งเสริมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย คือ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตั้งแต่ระดับเยาวชน, พัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีเก็บรวบรวม ขนส่ง กำจัด และใช้ประโยชน์, พัฒนาและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ, สร้างแรงจูงใจในการจัดการ ใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์ และกลไกทางสังคม (วิจารณ์ สิมานายา, 2559)

พร้อมทั้งดำเนินการให้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มีการกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับปริมาณหรือสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น และกำหนดสัดส่วนของขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 สัดส่วนของเสียอันตรายชุมชนที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และกากอุตสาหกรรมอันตรายทั้งหมดเข้าสู่ระบบการจัดการที่ถูกต้อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, น. 64, 156)

ภาพที่ 2 เป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564

ที่มา: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

http://reo06.mnre.go.th/newweb/images/file/report2560/file02_2560

3. แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี พ.ศ. 2559-2560

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้หารือร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2559 เห็นชอบแผนดังกล่าวตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) ซึ่งแผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะ ในระยะสั้นของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไป ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการลดขยะที่ต้นทาง เพื่อให้วางรากฐานการดำเนินการจัดการขยะให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” ในระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 เป็นแนวทางเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) โดยวางอยู่บนแนวคิด 3Rs ที่มีการจัดการขยะแบบผสมผสานเน้นการลด การคัดแยก และการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย

1. **Reduce** (คิดก่อนใช้) การลดระดับการใช้ในปัจจุบัน ควบคุมปริมาณการใช้ให้อยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อเป็นการลดปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ผ้าเช็ดหน้าแทน

การใช้ทิชชู ใช้ปิ่นโตแทนการใช้โฟม การไม่รับถุงพลาสติก การเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หลีกเลี่ยงการซื้อวัสดุสิ้นเปลืองแบบใช้ครั้งเดียว การบริโภคที่พอเพียง เป็นต้น

2. **Reuse** (การใช้ซ้ำ) การนำสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า เช่น การใช้กระดาษทั้งสองหน้า การใช้ภาชนะที่สามารถใช้ซ้ำได้ การใช้บรรจุภัณฑ์หลายครั้งก่อนทิ้ง การเลือกซื้อสินค้าที่สามารถใช้ซ้ำได้ การดัดแปลงของเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ การซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ใช้ได้ใหม่

3. **Recycle** (นำกลับมาใช้ใหม่) การคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภททั้งที่บ้าน โรงเรียน และสำนักงาน เพื่อนำวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่หมุนเวียนกลับมาเข้าสู่กระบวนการผลิตตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

ขยะรีไซเคิลแยกเป็น 4 ประเภท คือ แก้ว กระดาษ พลาสติก และโลหะ/อโลหะ ประชาชนควรเลือกสินค้าที่ทำมาจากวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ หรือการร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการคัดแยกขยะ และการนำขยะรีไซเคิลเข้าสู่กระบวนการผลิตเป็นสินค้าใหม่ เป็นต้น (“แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560)”, 2559, น. 17)

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และประกาศเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2559 โดยจัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและ ยั่งยืน ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

การกำหนดยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม โดยเร่งรัดแก้ไขปัญหามลพิษจากการจัดการขยะตกค้างสะสมในพื้นที่วิกฤต จัดทำแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น การรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการร่วมลงทุนของภาคเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะ จัดการขยะที่ครบวงจร ตั้งแต่ต้นทางจนปลายทาง โดยลดปริมาณการผลิตขยะและให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด การแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน การออกกฎหมายและมาตรการจัดการของเสียอันตรายชุมชน

โดยเฉพาะจากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่ต้นทางรวมไปถึงการควบคุมการนำเข้าจัดให้มีแหล่งรวบรวมและแหล่งรับกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนกระจายอยู่ทั่วประเทศ พัฒนาระบบควบคุมการขนส่งของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน สร้างวินัยคนในชาติเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน โดยให้ความรู้ปลูกจิตสำนึก และสร้างความตระหนักให้ประชาชน นักเรียน เยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการบริหารจัดการขยะ โดยใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ทบทวนเกณฑ์การเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะที่เหมาะสม รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (กรมควบคุมมลพิษ, 2560, น. 36)

ภาพที่ 3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

http://www.nakhonpathom.go.th/files/com_news_report/2017-10_1dbcea39efee80e.pdf

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยต้องอาศัยกฎหมายหลายฉบับเป็นตัวกำหนดในการบังคับใช้ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ประชาชนในประเทศ ร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย

1.1 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้กำหนดการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยไว้ในหมวด 3 ดังนี้

“สิ่งปฏิกูล” หมายความว่า อุจจาระหรือปัสสาวะ และหมายความรวมถึงสิ่งอื่นใดซึ่งเป็นสิ่งโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น

“มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น

มาตรา 18 การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้ แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวม รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยคำแนะนำของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการร่วมกันได้

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการตามวรรคหนึ่งแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น หรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้

บทบัญญัติตามมาตรานี้ และมาตรา 19 มิให้ใช้บังคับกับการจัดการของเสียอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่ให้ผู้ดำเนินการโรงงานที่มีของเสียอันตราย และผู้ดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าว แจ้งการดำเนินการเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยโดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา 20 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(1) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยนอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

(3) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 จะพึงเรียกเก็บได้

(6) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

1.2 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ได้กำหนดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยไว้ดังนี้

“สิ่งปฏิกูล” หมายความว่า อุจจาระ หรือปัสสาวะ รวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเป็นของโสโครก หรือมีกลิ่นเหม็น

“มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์หรือซากสัตว์รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง เว้นแต่การออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

การออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย จะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้แตกต่างกันโดยค่าน้ำหนักถึงปริมาณสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ระยะเวลาการจัดเก็บ ลักษณะการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย รวมทั้งต้นทุนและความคุ้มค่าในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยก็ได้

มาตรา 13 เจ้าของรถซึ่งใช้บรรทุกสัตว์ กรวด หิน ดิน เลน ททราย สิ่งปฏิกูลมูลฝอย หรือสิ่งอื่นใด ต้องจัดให้รถนั้นอยู่ในสภาพที่ป้องกันมิให้มูลสัตว์หรือสิ่งดังกล่าวตกหล่น รั่วไหล ปลิว ฟุ้ง กระจายลงบนถนน ในระหว่างที่ใช้รถนั้นรวมทั้งต้องป้องกันมิให้น้ำมันจากรถรั่วไหลลงบนถนน

ถ้ามีกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานจราจรหรือตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจรมีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี้นำรถไปที่สถานีตำรวจ ที่ทำการขนส่ง หรือสำนักงานขององค์การปกครองท้องถิ่นและยึดรถนั้นไว้จนกว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถจะชำระค่าปรับ

มาตรา 26 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย หรือเท หรือกองกรวด หิน ดิน เลน ททราย หรือสิ่งอื่นใดในบริเวณที่ได้ปลูกหญ้าหรือต้นไม้ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่นราชการส่วนอื่นหรือรัฐวิสาหกิจเป็นเจ้าของ

การห้ามทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในที่สาธารณะและสถานที่สาธารณะ

มาตรา 31 ห้ามมิให้ผู้ใด

(1) บ้วนหรือถ่มน้ำลาย เสมหะ บ้วนน้ำหมาก สั่งน้ำมูก เทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ ลงบนถนนหรือบนพื้นรถ หรือพื้นเรือโดยสาร

(2) ทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในสถานสาธารณะนอกภาชนะหรือที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้

มาตรา 32 ห้ามมิให้ผู้ใด

(1) ทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยลงบนที่สาธารณะ

(2) ปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกุลหรือมูลฝอยในที่ดินของตนในสภาพที่ประชาชนอาจเห็นได้จากที่สาธารณะ

มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกุลมูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเรือหรืออาคารประเภทเรือนแพ ซึ่งจอดหรืออยู่ในท้องที่ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่ได้จัดส้วมสาธารณะ หรือภาชนะสำหรับทิ้งสิ่งปฏิกุลหรือมูลฝอย

การจัดการสิ่งปฏิกุลและมูลฝอย

มาตรา 34/1 การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกุลและมูลฝอย ในเขตพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นรวมทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเอกชนเป็นผู้ดำเนินการหรือทำร่วมกับราชการส่วนท้องถิ่นก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ การมอบให้เอกชนดำเนินการหรือร่วมดำเนินการดังกล่าว มิให้ถือว่าเป็นการร่วมลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ แต่หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดดังกล่าว ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐประกอบด้วย

สิ่งปฏิกุลและมูลฝอยที่จัดเก็บได้ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น รวมทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเอกชนที่ได้รับมอบหมายตามวรรคสองซึ่งดำเนินการจัดเก็บย่อมมีอำนาจนำไปดำเนินการใช้หรือหาประโยชน์ได้ตามข้อตกลงที่ทำไว้ระหว่างกันตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดตามวรรคสอง

ในกรณีที่ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับมอบหมายจากราชการส่วนท้องถิ่นอื่นให้เป็นผู้ดำเนินการตามวรรคสอง มิให้ถือว่าเป็นการทำกิจการนอกเขตตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้เป็นหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นที่จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกุลและมูลฝอยจากผู้ที่เกี่ยวข้องตามอัตราที่กำหนดในข้อกำหนดของท้องถิ่นซึ่งต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการของเสียอันตรายและของเสียไม่อันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่ในกรณีที่มีของเสียอันตรายหรือของเสียไม่อันตรายปนอยู่กับสิ่งปฏิกุลและมูลฝอยที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดเก็บ ให้ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นรวมทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้จัดเก็บ แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องเริ่มดำเนินการภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวหากพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นยังมิได้ดำเนินการให้ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น รวมทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้จัดเก็บ ดำเนินการกับ

สิ่งปฏิภูลและมูลฝอยนั้นตามที่เห็นสมควร และให้สันนิษฐานว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่ได้รับแจ้งจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือมาตรฐานไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือมาตรฐานนั้นด้วย

มาตรา 34/2 ผู้ใดประสงค์จะดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน กำจัด หรือหาประโยชน์จากการจัดการสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ทั้งนี้ การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การขอรับใบแทนใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อกำหนดของท้องถิ่น

ใบอนุญาตที่ออกให้ตามวรรคหนึ่งให้มีอายุดังต่อไปนี้

(1) ใบอนุญาตการรับทำการเก็บและขนสิ่งปฏิภูลและมูลฝอยให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

(2) ใบอนุญาตการกำจัดสิ่งปฏิภูลและมูลฝอยให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

(3) ใบอนุญาตการหาประโยชน์จากการจัดการสิ่งปฏิภูลและมูลฝอยให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

ผู้ใดได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ถือว่าได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขแล้ว

มาตรา 34/3 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการคัดแยกเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิภูลและมูลฝอยในสถานที่เอกชนที่เปิดให้ประชาชนเข้าไปได้

(2) กำหนดวิธีการคัดแยก เก็บ ขน กำจัดสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย

(3) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นรวมทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเอกชนที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามมาตรา 34/2 ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย เพื่อให้ถูกต้องด้วยสุจริตลักษณะ

การปฏิบัติหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นในการคัดแยก เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิภูลและมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ให้ราชการ

ส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามที่สาธารณะและสถานสาธารณะให้เพียงพอและถูกสุขลักษณะ

มาตรา 34/4 ให้เป็นหน้าที่ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่จะเสนอแนะ แนะนำ และช่วยเหลือราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนงานโครงการในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องได้รับการอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเสนอความเห็นในการขอจัดตั้งงบประมาณเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย

ในการจัดทำแผนงานโครงการตามวรรคหนึ่ง ต้องมีขั้นตอนและกระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อให้คำแนะนำและกำกับการดำเนินการของราชการส่วนท้องถิ่นในการดำเนินโครงการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง โดยคณะกรรมการดังกล่าวต้องประกอบด้วยผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้แทนกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และผู้แทนกรมอนามัย ในการนี้จะตั้งผู้แทนจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัด เพื่อให้คำแนะนำและกำกับการดำเนินการของราชการส่วนท้องถิ่นในการดำเนินโครงการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

2) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ การกำจัดมูลฝอย ไว้ดังนี้

มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนของตนเองในเรื่องการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

มาตรา 17 ภายใต้อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในเรื่องการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม

มาตรา 18 ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 และมาตรา 17

มาตรา 21 บรรดาอำนาจและหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมาย รัฐอาจมอบอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแทนได้

ในการดำเนินงานตามอำนาจและหน้าที่ที่ระบุไว้ในมาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 18 และมาตรา 19 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมมือกันดำเนินการหรืออาจร้องขอให้รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นแล้วแต่กรณี ดำเนินการแทนได้

3) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ไม่ได้กำหนดเรื่องอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะไว้โดยตรง แต่มาตรา 45 กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้กว้าง ๆ คือกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

1. ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
 2. จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะกรรมการรัฐมนตรีกำหนด
 3. สนับสนุนสภาพตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
 4. ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาพตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
 5. แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาพตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
 6. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 7. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
 8. จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการ หรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
 9. จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- บรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาค อาจมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดให้เทศบาลตำบลมีหน้าที่รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวมทั้งมีหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล (มาตรา 50)

5) พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในส่วนที่ 3 ตั้งแต่มาตรา 66-73 ในส่วนของอำนาจหน้าที่ในการกำจัดขยะนั้น กำหนดไว้ในมาตรา 67 โดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

6) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

มาตรา 89 ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมายอื่น ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การดูแลรักษาที่สาธารณะ และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมาย

ระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย หรือที่กฎหมายระบุเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

มาตรา 97 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครจะตราขึ้นได้โดยความเห็นชอบของสภากรุงเทพมหานคร เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยนั้น กรุงเทพมหานครได้ตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2544 โดยได้กำหนดนิยามคำว่า “มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และกำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจออกคำสั่งหรือข้อบังคับ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบ ในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ดังต่อไปนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเก็บ แยก ขน ทิ้ง รวบรวม และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ของอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ต้องจัดให้มีตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ
2. กำหนดจำนวน รูปแบบและสัญลักษณ์ของที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ต้องจัดให้มีตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ
3. กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย สัญลักษณ์ตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

7) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 กำหนดให้เมืองพัทยามีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และการบำบัดน้ำเสีย ควบคุมอนามัยและความปลอดภัยร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพ และสถานบริการอื่น รวมทั้งมีหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 62)

นอกจากนี้รัฐบาลได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งมีกำหนดให้มีการบริการจัดการขยะมูลฝอยไว้ โดยกำหนดไว้ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 250 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข. ด้านอื่น ๆ (3) ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายอำนาจหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้

รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบและต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าว การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย

ภายหลังเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รัฐบาลได้มีการออกนโยบายแผนงาน กฎกระทรวงต่าง ๆ ดังนี้

1. นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2579 โดยจัดทำขึ้นตามมาตรา 13 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2560 และได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 135 ตอนพิเศษ 54 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2561 ทั้งนี้ นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นกรอบนโยบายและทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างบูรณาการในระยะ 20 ปีข้างหน้า 2) เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการระยะกลาง (5 ปี) และสามารถนำไปขับเคลื่อน

ให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศเป็นไปอย่างเหมาะสม เป็นเชิงรุก และมีประสิทธิภาพ 3) เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ รวมถึงสามารถรองรับและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและภูมิภาค โดยมี 4 นโยบายหลักสำคัญ คือ 1) นโยบายจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงเพื่อความสมดุลเป็นธรรม และยั่งยืน 2) นโยบายสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน 3) นโยบายยกระดับมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนโยบายที่ 4) สร้างความเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

ทั้งนี้ การจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดในนโยบายที่ 2 สร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน โดยเป้าประสงค์ของนโยบาย คือ ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ และมีความปลอดภัยต่อสุขภาพบนฐานการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างระบบการผลิตและบริโภคที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดของเสียและมลพิษน้อยที่สุด ประกอบด้วย 3 นโยบายย่อย คือ

นโยบายที่ 2.1 สร้างระบบเศรษฐกิจสังคมที่เกื้อกูลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มี 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การจัดการวัสดุและขยะ การจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการคุณภาพอากาศ และการจัดการความเสี่ยงจากสารเคมี

นโยบายที่ 2.2 ยกระดับการพัฒนาคูณภาพสิ่งแวดล้อมตามลักษณะพื้นที่ มี 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง การจัดการสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่อุตสาหกรรมและการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

นโยบายที่ 2.3 สร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และส่งเสริมการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำ มี 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การปรับตัวเพื่อสร้างความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติและการลดก๊าซเรือนกระจก และการส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ โดยมี 14 ตัวชี้วัด

ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขยะได้แก่ตัวชี้วัดที่ (2) สัดส่วนการนำ ขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (เพิ่มขึ้น) (3) ปริมาณขยะที่เข้าระบบกำจัดขั้นสุดท้าย (ลดลง) (6) ความหนาแน่นของขยะพลาสติกในทะเลต่อตารางกิโลเมตร (ลดลง) (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

ปัจจุบันประเทศไทยแบ่งการจัดการของเสียในภาคประชาชนออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ถังขยะสีเขียว ใส่ขยะย่อยสลายได้ หรือขยะอินทรีย์ คือ ขยะจำพวก เศษอาหาร เศษ ใบไม้ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร สามารถนำไปผลิตเป็นพลังงานประเภทต่าง เช่น Biogas, Biomass นอกจากนี้ยังสามารถผลิตปุ๋ยได้ด้วย

2. ถังขยะสีเหลือง ใส่ขยะรีไซเคิล หรือบางคนเรียกว่า ขยะแห้ง เป็นขยะที่ย่อยสลายได้ยาก เช่น แก้ว กระดาษ โลหะ สามารถนำไปรีไซเคิลได้ เพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่อีกครั้ง

3. ถังขยะสีแดง ใส่ขยะอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ เช่น สารพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรคหรือเปลี่ยนแปลงพันธุกรรม วัตถุธรรมชาติรังสี วัตถุกัดกร่อน เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย กระป๋องสเปรย์ เป็นต้น ควรนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีตาม เพื่อไม่ให้รั่วซึมลงแหล่งน้ำ หรือชั้นผิวดิน

4. ถังขยะสีฟ้า ใส่ขยะทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่น เป็นขยะที่นอกเหนือจากขยะย่อยสลายได้ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะย่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่าต่อการนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น ซองขนม กล่องโฟม จำเป็นต้องหาวิธีกำจัดอย่างถูกวิธี (“ถังขยะแต่ละสี มีความหมายว่าอย่างไร?”, 2561)

2. กฎกระทรวง ประกาศที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

1) กฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560

อาศัยอำนาจตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแลสำหรับกิจการหรือการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว สมควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการการควบคุมหรือกำกับดูแลการกำจัดมูลฝอยทั่วไป ให้ถูกสุลักษณะ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสุขภาพและอนามัยของประชาชนและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกำหนดมาตรฐานสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน และวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแล หรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560 โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป เน้นความสำคัญตั้งแต่การคัดแยก การเก็บ การขน การกำจัด ซึ่งแบ่งประเภทของขยะออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ มูลฝอยทั่วไป มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ มูลฝอยติดเชื้อ และมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน โดยให้ผู้ซึ่งก่อให้เกิดมูลฝอยคัดแยกมูลฝอยที่อย่างน้อยต้องคัดแยกเป็นมูลฝอยทั่วไปและมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน โดยให้คัดแยกมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ออกจากมูลฝอยทั่วไปด้วย และจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานซึ่งทำหน้าที่ เก็บ และขนมูลฝอยทั่วไป และจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงานดังกล่าว

กำหนดให้การกำจัดมูลฝอยทั่วไป ให้ดำเนินการตามวิธีหนึ่งวิธีใด ดังต่อไปนี้

- (1) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล
- (2) การเผาในเตาเผา
- (3) การหมักทำปุ๋ยและการหมักทำก๊าซชีวภาพ
- (4) การกำจัดแบบผสมผสาน
- (5) วิธีอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 34/1 วรรคสอง วรรคสามและวรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไข

เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศไว้ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย ต้องดำเนินการตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ ราชการส่วนท้องถิ่นต้องรณรงค์ สร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการลดปริมาณ และคัดแยกมูลฝอย เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ มีความตระหนักและรับผิดชอบในการจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดมูลฝอย รวมตลอดทั้งเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ

กำหนดให้มีสีเฉพาะสำหรับรองรับมูลฝอยแต่ละประเภท หรืออาจกำหนดข้อความหรือสัญลักษณ์อื่นซึ่งแสดงถึงมูลฝอยประเภทนั้นไว้อย่างชัดเจนที่ภาชนะรองรับมูลฝอยแทนก็ได้

- (1) สีน้ำเงิน สำหรับมูลฝอยทั่วไป
- (2) สีเขียว สำหรับมูลฝอยอินทรีย์
- (3) สีเหลือง สำหรับมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่
- (4) สีส้ม สำหรับมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

ให้ราชการส่วนท้องถิ่นประกาศกำหนดวัน เวลา สถานที่ และเส้นทางการเก็บและขนมูลฝอย ให้ผู้ก่อให้เกิดมูลฝอยทราบล่วงหน้าเป็นเวลาพอสมควร

การกำจัดมูลฝอยให้คัดแยกมูลฝอยที่จัดเก็บได้ออกเป็นมูลฝอยที่ย่อยสลายง่าย มูลฝอยที่ย่อยสลายยาก และมูลฝอยที่ไม่ย่อยสลาย ก่อนนำไปกำจัด ทั้งนี้ การกำจัดให้ทำตามความเหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพและคุณสมบัติของมูลฝอยนั้น หรือสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยให้ดำเนินการตามวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธี ดังนี้

- (1) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล
- (2) การหมักทำปุ๋ยหรือก๊าซชีวภาพ
- (3) การกำจัดด้วยพลังงานความร้อน
- (4) การแปรสภาพเป็นเชื้อเพลิงหรือพลังงาน
- (5) วิธีอื่นตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด หรือคณะกรรมการจังหวัดให้คำแนะนำ

การมอบหมายเอกชนเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบหมายให้เอกชนดำเนินการหรือร่วมดำเนินการเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย หากจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่า การที่ราชการส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง

3. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ซึ่งกำหนดให้มี “ยุทธศาสตร์ชาติ” เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว พร้อมกับการปฏิรูปและการพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังจะช่วยยกระดับคุณภาพของประเทศไทยในทุกภาคส่วน และนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นหรือบรรเทาความรุนแรงของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งปัญหาความมั่นคง

ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และปัญหาความขัดแย้งในสังคม รวมถึงสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ใหม่ของโลกได้ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยยังคงรักษาบทบาทสำคัญในเวทีโลกสามารถดำรงรักษาความเป็นชาติที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และคนไทยในประเทศ มีความอยู่ดีมีสุขอย่างถ้วนหน้า

ทั้งนี้ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคงเสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ โดยมี 6 ด้าน แต่ที่เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม คือ กรอบแนวทางที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(1) จัดระบบอนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ

(2) วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัย อย่างบูรณาการ

(3) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(4) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(5) การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(6) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

3.2 การจัดการขยะมูลฝอยในต่างประเทศ

1) สหภาพยุโรป

การจัดการขยะในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 28 ประเทศ มีโครงสร้างการทำงานประกอบด้วย 4 สถาบันหลัก คือ คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) คณะมนตรียุโรป (European Council) คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (Council of the European Union) และสภายุโรป (European Parliament) (กระทรวงการต่างประเทศ, 2561) มีจำนวนประชากรปัจจุบันประมาณ 513 ล้านคน (Eurostat, 2018)

มานพ สิทธิเดช (2560) กล่าวถึงการประชุมเจรจาเชิงนโยบายของ European Policy Center (EPC) ในหัวข้อ “Turning waste into energy: A real opportunity or a fall-back option?” ซึ่งเป็นประเด็นเรื่องของการจัดการขยะและของเสียในสหภาพยุโรป โดยแปรรูปขยะเหลือทิ้งให้เป็นพลังงาน ดังนี้

“คณะกรรมาธิการยุโรปได้ออกกฎระเบียบว่าด้วยการจัดการขยะในสหภาพยุโรป หรือ Waste Framework Directive (75/442/EEC) ซึ่งได้แยกประเภทขยะออกเป็น 3 ประเภทตามแหล่งกำเนิด คือ 1. ของเสียชุมชน (municipal waste) 2. ของเสียอุตสาหกรรม (industrial waste) 3. ของเสียจากการเกษตรกรรม (agricultural waste) นอกจากนี้ ยังสามารถจำแนกตามความเป็นอันตรายของของเสีย

ได้เป็น 2 ประเภท คือ ของเสียอันตราย (hazardous waste) และของเสียที่ไม่เป็นอันตราย (non-hazardous waste)”

ระยะเวลาที่ผ่านมาสหภาพยุโรปมีแนวนโยบายในการจัดการสิ่งแวดล้อม ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ การจัดการของเสีย และการลดผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาของเสียและมลภาวะ ที่มาจากกิจกรรมในด้านอุตสาหกรรม ของเสียที่มาจากชุมชนและการเกษตรกรรม (สำนักงานที่ปรึกษาด้าน อุตสาหกรรมในต่างประเทศประจำกรุงเวียนนา, 2558)

ซึ่งสหภาพยุโรปดำเนินการตามหลักการจัดการของเสียอย่างยั่งยืนตามลำดับขั้น (มาถพ สิทธิเดช, 2560) ดังนี้

- 1) การป้องกันการเกิดของเสีย (waste prevention)
- 2) การใช้ซ้ำ (reuse)
- 3) การรีไซเคิล (recycle)
- 4) การนำทรัพยากรกลับคืนจากของเสีย หรือใช้ประโยชน์จากของเสีย (resource recovery or reclamation)
- 5) การกำจัดของเสีย (waste disposal)

ปัจจุบันสหภาพยุโรปนำแนวคิด “เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)” มาใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้ให้นิยามไว้ดังนี้

คณะกรรมการการยุโรป ให้ความหมายของคำว่า เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ไว้ว่า คุณค่าของผลิตภัณฑ์และวัสดุจะถูกเก็บรักษาได้นานที่สุด การใช้ทรัพยากรและของเสียจะลดลง ตลอดจน ผลิตภัณฑ์ที่หมดอายุการใช้งานจะถูกนำมาใช้สร้างมูลค่าเพิ่มอีกครั้ง ซึ่งจะนำมาสู่การได้รับผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจ และนำไปสู่การเจริญเติบโตและการสร้างงาน ตลอดจนการจัดการนวัตกรรม (European Commission, 2018)

สำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมในต่างประเทศ ประจำกรุงเวียนนา (2559) ให้ความหมายไว้ว่า

“เศรษฐกิจที่คุณค่าของวัตถุดิบ ทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ได้รับการรักษาให้คงไว้ให้นานที่สุด และ มีการสร้างของเสียที่ต่ำที่สุด ซึ่งตามความหมายนี้แล้วระบบเศรษฐกิจที่มีความหมุนเวียนจะมีคุณสมบัติ ที่สามารถฟื้นคืนและกลับสู่สภาพเดิม และสามารถคงภาคส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ภายในระบบให้มีคุณภาพและ คุณค่าสูงสุด”

จัทมาส แก้วสุข ธนพร คำขจร ศิริรัตน์ จุลพฤษดิ์ ผุสดี ลีกระจำง และสุชาดา บุญฉาย (2558) ให้ความหมายของคำว่า เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ไว้ว่า

“เป็นโมเดลทางเศรษฐกิจที่ส่งเสริมให้การดำเนินธุรกิจคำนึงถึงการใช้วัตถุดิบ พลังงาน และทรัพยากร ธรรมชาติเป็นไปอย่างเหมาะสมกระตุ้นให้เกิดการใช้ซ้ำ (Reuse) การซ่อมแซม (Repair) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เพื่อช่วยลดปริมาณขยะและของเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนเกิดผลกระทบทางสังคม และระบบนิเวศน้อยที่สุด กล่าวได้ว่าเป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”

ยกตัวอย่าง เป้าหมายการดำเนินการในการรีไซเคิลขยะมูลฝอยชุมชนของสหภาพยุโรปตามแนวคิด เศรษฐกิจหมุนเวียน (European Commission, 2018) เช่น เป้าหมายการนำกลับมาใช้ใหม่ ดังนี้

ค.ศ. 2025 นำกลับมาใช้ใหม่ร้อยละ 55

ค.ศ. 2030 นำกลับมาใช้ใหม่ร้อยละ 60

ค.ศ. 2035 นำกลับมาใช้ใหม่ร้อยละ 65

ยกตัวอย่าง “ยุทธศาสตร์การจัดการพลาสติกของยุโรป (A European Strategy for Plastics)” โดยกำหนดเป้าหมายที่สำคัญ คือ บรรจุภัณฑ์พลาสติกทั้งหมดในตลาดสหภาพยุโรปจะต้องสามารถใช้ซ้ำ หรือนำไปรีไซเคิลได้ รวมทั้งทำการรีไซเคิลขยะพลาสติกในยุโรปไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ภายใน พ.ศ. 2573 นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ลดการใช้พลาสติกแบบครั้งเดียว (single-use plastics) และจำกัดการใช้ไมโครพลาสติก โดยมีแผนการดำเนินการ ดังนี้ (สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำสหภาพยุโรป, 2561)

1) การทำธุรกิจรีไซเคิลให้มีกำไร

2) ลดขยะพลาสติก

3) ยับยั้งการทิ้งขยะลงทะเล

4) สนับสนุนการลงทุนและนวัตกรรม

5) กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั่วโลก คือ หาแนวทางแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก ส่งเสริมการนำแนวทางปฏิบัติที่ดีไปใช้สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมพลาสติกหมุนเวียน การลงทุนในเทคโนโลยีทันสมัย และผลักดันให้มีมาตรฐานระดับนานาชาติ

นอกจากนี้สหภาพยุโรปมีสมาคมระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน คือ “Municipal Waste Europe” ซึ่งมีสมาชิกเป็นสมาคมระดับประเทศ หรือระดับภูมิภาค มีจุดประสงค์ร่วมกันในการจัดการของเสียอย่างยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

ราชอาณาจักรสวีเดน

การบริหารจัดการขยะของราชอาณาจักรสวีเดน ถือเป็นต้นแบบของการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างให้กับประเทศต่าง ๆ โดยมีการผลิตไฟฟ้าจากขยะ (Waste-to-Energy) ทำให้มีปริมาณขยะที่ต้องฝังกลบไม่ถึงร้อยละ 1 ของปริมาณขยะทั้งหมด และต้องนำเข้าขยะจากต่างประเทศเพิ่มเติม เพื่อนำไปผลิตพลังงานไฟฟ้า (กระทรวงการต่างประเทศ, 2561) มีภาครัฐบาล หน่วยงานระดับท้องถิ่น ความรับผิดชอบของผู้ผลิต และสมาคม ร่วมกันบริหารจัดการด้านขยะ โดยมีสมาคม Avfall Sverige ทำหน้าที่ภายใต้ “Swedish Environmental Code” ในการจัดการขยะและรีไซเคิลภายใต้วิสัยทัศน์ “Zero Waste” ร่วมกับหน่วยงานเทศบาลและภาคเอกชนในการลดของเสียชุมชนให้น้อยลงและนำกลับมาใช้ซ้ำ โดยในสหภาพยุโรปและราชอาณาจักรสวีเดนให้ความสำคัญกับการออกกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรกในการจัดการของเสีย และมีแนวทางการจัดการขยะตามแนวคิดลำดับขั้นของการจัดการของเสีย (Waste Hierarchy) คือ

1. การป้องกันของเสีย

2. การใช้ซ้ำ

3. การรีไซเคิลวัสดุและการบำบัดทางชีวภาพ

4. การรีไซเคิลอื่น ๆ เช่น การนำทรัพยากรกลับคืนจากของเสีย

5. การกำจัด

จากข้อมูลรายงานการวิเคราะห์ของสำนักงานประมาณรัฐสภา พ.ศ. 2560 พบว่าราชอาณาจักรสวีเดน มีวิธีการกำจัดขยะ (waste treatment) 4 วิธี ได้แก่

1. การหมุนเวียนวัสดุกลับมาใช้ใหม่
2. การบำบัดด้วยวิธีทางชีวภาพ
3. การแปรรูปขยะเป็นพลังงาน
4. การฝังกลบ

ซึ่งจากวิธีการดังกล่าวพบว่า มีแนวโน้มใช้การแปรรูปขยะเป็นพลังงานมากที่สุด ขณะที่การกำจัดโดยการฝังกลบเป็นวิธีการที่ใช้น้อยที่สุด

สาธารณรัฐฟินแลนด์

สมาคม The Finnish Solid Waste Association (FSWA) มีบทบาทในการจัดการของเสียให้กับสาธารณรัฐฟินแลนด์ (Municipal Waste Europe, 2018) โดยมีการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1. การพัฒนากฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการของเสียในสาธารณรัฐฟินแลนด์ และสหภาพยุโรป
2. การสร้างความคิดริเริ่มในการจัดการของเสีย
3. การวิจัยและพัฒนาในด้านการจัดการของเสีย
4. การเผยแพร่และให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดการของเสีย
5. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างสมาชิก
6. การจัดนิทรรศการและการฝึกอบรม

สมาคม The Finnish Solid Waste Association (FSWA) มีบทบาทสำคัญในการยกระดับมาตรฐานการจัดการของเสียของสาธารณรัฐฟินแลนด์ และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้คำแนะนำต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและผู้จัดทำนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย

2) ประเทศญี่ปุ่น

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศญี่ปุ่น

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศญี่ปุ่น เป็นหน้าที่รับผิดชอบของกระทรวงสิ่งแวดล้อม และกระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม ซึ่งขยะจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ขยะจากครัวเรือน และขยะจากอุตสาหกรรม ซึ่งขยะจากครัวเรือนยังแบ่งออกเป็นขยะทั่วไป และขยะของเสียจากมนุษย์ เป็นหน้าที่ร่วมกันของรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ ลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการแปรใช้ใหม่ ทั้งนี้ เทศบาลจะมีบทบาทมากในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งวิธีการจัดการขยะของแต่ละเทศบาลนั้นมีความแตกต่างกัน เนื่องจากเทศบาลมีอำนาจเด็ดขาดในการวางแผนทางการจัดการขยะที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน ดังนั้น กฎเกณฑ์ของการทิ้งขยะ หรือรูปแบบการคัดแยกขยะในแต่ละเมืองมีความแตกต่าง ทั้งนี้ เทศบาลมีหน้าที่ในการจัดการขยะที่มาจากครัวเรือนแล้ว ยังมีอำนาจในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมซึ่งส่วนใหญ่จะเรียกเก็บจากสถานประกอบการหรืออาคารสำนักงาน เนื่องจากค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่

จะได้จากภาษีของประชาชนอยู่แล้ว และในเทศบาลบางแห่งดำเนินการในรูปแบบของการจัดจ้างบริษัทเอกชน ให้เข้ามาจัดการขยะได้ตามความเหมาะสม ซึ่งแนวทางที่ทุกเทศบาลในประเทศไทยป็นุญมนำมาใช้ เพื่อลดปริมาณขยะและเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัด คือ การคัดแยกขยะ และประเทศไทยป็นุญมีการแบ่งขยะ เป็นประเภทหลัก ดังนี้

1. ขยะเผาได้ (burnable garbage/combustible) ได้แก่ ขยะสด เช่น เศษผัก เศษอาหาร จากครัวเรือน ขยะสดต้องจัดทิ้งแยกให้ถูกเพื่อไม่ให้เกิดกลิ่นรบกวนและไม่ทำให้ขยะอื่น ๆ ส่งกลิ่นเหม็น รวมถึง ขยะอื่น ๆ ที่ไม่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้ ซึ่งมีวิธีการกำจัดขยะโดยใช้วิธีการเผาที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ ขยะประเภทนี้จะต้องมีขนาดไม่ใหญ่เกินไป คือ ต้องบรรจุลงได้ในถุงพลาสติกเนื้อหนา ขนาด 2 ลิตร หรือ 3 ลิตร ซึ่งเป็นถุงขยะมาตรฐานที่รัฐหรือเทศบาลญี่ปุ่นกำหนดใช้ทั่วประเทศ หากขยะมีขนาดใหญ่ต้อง แยกออกต่างหาก หรือซื้อถุงขยะขนาดใหญ่ ประเภทถุงดำเนื้อหนามาบรรจุให้เรียบร้อย

2. ขยะเผาไม่ได้ (unburnable garbage/incombustible) คือ พวกขวดแก้ว ภาชนะแก้ว กระจกเครื่องดื่ม กระจกบรรจุอาหาร ขวดพลาสติกทั้งชนิดบางและพลาสติกหนา เช่น ขวดบรรจุเครื่องสำอาง ขวดน้ำยาซักล้าง โฟม และเม็ดพลาสติก ภาชนะที่ใช้บรรจุสารเคมี ยา กระจกชนิดแบบสเปร์ย ของใช้ที่ทำจาก ยาง เครื่องหนัง แผ่นซีดี แผ่นดีสเก็ต ม้วนเทปบันทึกภาพและเทปบันทึกเสียง ฯลฯ ถ้าเป็นขยะที่มี ส่วนประกอบทั้งที่เผาได้และเผาไม่ได้ จะต้องถือเป็นขยะเผาไม่ได้ ขยะประเภทนี้ต้องจ่ายเงินซื้อถุงขยะ ที่มีข้อความระบุหน้าถุงชัดเจนว่า “ขยะเผาไม่ได้” (unburnable garbage)

3. ขยะขนาดใหญ่ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องเรือน ที่นอนหมอนมุ้ง ไปจนถึงรถจักรยาน จักรเย็บผ้า ฯลฯ ขยะประเภทนี้ อาจมีทั้งที่เผาได้และเผาไม่ได้ แต่ที่ต้องแยกประเภทออกมาเพราะรถเก็บขยะ บรรทุกไปไม่ได้ หรือเอาไปเผาพร้อมกับขยะธรรมดาจากครัวเรือนไม่ได้ ซึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทิ้งให้กับ ทางราชการและจะมีกำหนดวันทิ้งไว้โดยเฉพาะ แต่เนื่องจากของเหล่านี้บางครั้งก็ยังมีสภาพดีอยู่ จึงมีผู้คน จำนวนไม่น้อยที่แอบเก็บขยะเหล่านี้มา Recycle ใช้อีกครั้ง

4. ขยะมีพิษหรือขยะอันตราย เช่น พวกภาชนะบรรจุสารเคมีที่เป็นพิษ ขยะติดเชื้อ (ขยะโรงพยาบาล) กระจกที่มีหัวฉีดแบบสเปร์ย ซึ่งอาจจะระเบิดได้ และขยะที่ถือเป็นวัตถุระเบิด เช่น ดอกไม้ไฟ แก๊สกระป๋อง รวมทั้งแบตเตอรี่ (dry cell) หลอดฟลูออเรสเซนต์ และขยะประเภทของมีคม เช่น มีด เศษแก้ว เศษวัสดุ แหลมคมต่าง ๆ ขยะประเภทนี้จะมีวิธีการจัดการแตกต่างกันไป มีการกำหนดวันทิ้งเป็นพิเศษ แต่บางเทศบาลขยะประเภทนี้จะถูกทิ้งรวมกับขยะทั่วไป และนำไปกำจัดโดยวิธีการเผา

5. ขยะที่นำไปหมุนเวียนใช้ในการผลิตใหม่ได้ (recycle) ได้แก่ กระดาษชนิดต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือเล่ม นิตยสาร กล่องกระดาษ ลังกระดาษ กระดาษเคลือบมัน เช่น พวกกล่องนม กล่องน้ำผลไม้ และขวดพลาสติก ขวดเครื่องดื่ม กระจกเครื่องดื่มที่เป็นอะลูมิเนียมบาง (บีบได้) ขยะเหล่านี้ถือเป็น ขยะรีไซเคิล ในการทิ้งขยะประเภทนี้จะต้องแยกย่อยลงไปอีก ไม่ทิ้งรวมกัน และถือว่าเป็นความรับผิดชอบ (หรือเป็นผลประโยชน์) ของบริษัทผู้ผลิตที่ใช้วัสดุประเภทนี้ รวมไปถึงอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากญี่ปุ่นมีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยมีการคิดค่ากำจัดรวมกับราคาสินค้าแล้ว และมีโรงงานหลายแห่งที่ทำการกิจการเกี่ยวกับการรีไซเคิลชิ้นส่วนอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

โดยเฉพาะ ได้แก่ โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ เครื่องซักผ้า ตู้เย็น และโน้ตบุ๊ก ชิ้นส่วนที่ได้จากการรีไซเคิล จะนำไปเป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตใหม่

6. ขยะที่ต้องแจ้งหน่วยงานพิเศษของรัฐหรือเทศบาลให้มาเก็บ หรือนำไปส่งที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ เช่น คอมพิวเตอร์และวัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องดนตรีขนาดใหญ่ รถจักรยานยนต์และมอเตอร์ไซค์ รวมทั้งรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ และซากสัตว์ ฯลฯ การคัดแยกขยะของแต่ละเทศบาลมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ที่ย้ายเข้าอาศัยใหม่ ต้องติดต่อเพื่อย้ายที่อยู่กับหน่วยงานราชการจะได้รับเอกสารคำแนะนำเกี่ยวกับการคัดแยกขยะของเมืองนั้น ๆ (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.)

แผนการดำเนินงานในแต่ละปี จะขึ้นอยู่กับฤดูกาลและแนวโน้มปริมาณขยะในท้องถิ่น โดยไม่มีการคิดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะสำหรับขยะจากบ้านพักอาศัย ยกเว้นกรณีที่มีการทิ้งขยะปริมาณมาก ซึ่งมีการคิดค่าธรรมเนียมจากขยะเฉพาะขยะที่มีขนาดใหญ่และขยะจากภาคธุรกิจ ซึ่งมีการกำหนดความถี่ในการเก็บแยกตามประเภทของขยะ คือ ขยะที่เผาไหม้ได้เก็บสัปดาห์ละ 2 ครั้ง, ขยะที่เผาไหม้ไม่ได้เก็บสัปดาห์ละครั้ง, ขยะที่มีขนาดใหญ่จะทำการเก็บรวบรวมโดยขึ้นอยู่กับความต้องการของประชาชนในการร้องขอให้นำไปกำจัด และขยะรีไซเคิลเก็บสัปดาห์ละครั้ง (“ขยะล้นเมือง” ที่มาที่ไป และแนวทางจัดการปัญหา, 2561)

นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นมี “กฎหมาย Waste Management and Public Cleansing Law” ซึ่งเป็นบทบัญญัติพื้นฐานในการจัดการของเสียทั้งขยะชุมชนและขยะอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตและปรับปรุงสุขอนามัยของสาธารณชนโดยกำหนดพื้นที่การทิ้งขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย การจัดเก็บ การรวบรวม การขนถ่าย การรีไซเคิล การกำจัดขยะมูลฝอยและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาด ทั้งนี้ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำรงชีพและส่งเสริมการสาธารณสุขผ่านกระบวนการกำจัด การทิ้ง การแยกประเภท การจัดเก็บ การรวบรวม การขนส่ง การนำกลับมาใช้ใหม่ การกำจัดขยะมูลฝอยหรือสิ่งที่มีลักษณะเหมือนขยะมูลฝอย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. การกำหนดนิยามและประเภทขยะมูลฝอย ตามกฎหมาย Waste Management and Public Cleansing Law “ขยะ” หมายถึง สิ่งที่สกปรกหรือสิ่งที่ไม่ต้องการ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของแข็งหรือของเหลว โดยแยกประเภทขยะมูลฝอยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ขยะอุตสาหกรรมและขยะชุมชนซึ่งขยะอุตสาหกรรม (Industrial Waste) ได้แก่ แก้ว ตะกอน กากน้ำมัน กรด หรือด่าง พลาสติก หรือสิ่งอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินกิจการของธุรกิจรวมไปถึงขยะที่เกิดจากการนำเข้า (Import Waste) โดยขยะอุตสาหกรรมเป็นขยะที่เกิดจากกระบวนการผลิต จำเป็นต้องได้รับการกำจัดจากบริษัทเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาล และขยะชุมชน (Municipal Solid Waste) ได้แก่ ขยะอื่นใดนอกจากที่กำหนดไว้ว่าเป็นขยะอุตสาหกรรม

2. การกำหนดหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย หน้าที่ในการจัดการขยะชุมชน ตามกฎหมาย Waste Management and Public Cleansing Law เป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน การจัดเก็บ การขนส่ง หรือการกำจัดขยะชุมชนดังกล่าว ในส่วนของขยะชุมชนบางชนิดบางประเภทซึ่งการจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจทำได้ยาก เนื่องจากปัญหาข้อจำกัดเรื่องเทคนิคหรือสิ่งอำนวยความสะดวก รัฐมนตรีอาจ

กำหนดให้เอกชนเข้าร่วมในการจัดการขยะชุมชนดังกล่าวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ในขณะที่หน้าที่ในการจัดการขยะอุตสาหกรรมเป็นของหน่วยธุรกิจที่ก่อให้เกิดขยะอุตสาหกรรมเช่นว่านั้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจเข้าไปจัดการกับขยะอุตสาหกรรมซึ่งเป็นขยะอุตสาหกรรมที่สามารถจัดการร่วมกับขยะชุมชนได้หากมีความจำเป็น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กฎหมาย Waste Management and Public Cleansing Law ได้กำหนดให้ประชาชนทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต้องร่วมมือกับรัฐในกิจกรรมเกี่ยวกับการลดขยะมูลฝอยโดยการจำกัดการทิ้งขยะมูลฝอย การรีไซเคิล การใช้ซ้ำ รวมถึงการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปทิ้ง

3) ประเทศสิงคโปร์

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศสิงคโปร์

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศสิงคโปร์ เป็นหน้าที่ร่วมกันของรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชน โดยมีกระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายอนามัยและสิ่งแวดล้อมเพื่อการสาธารณสุข (The Environmental Public Health Act-EPHA) กระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำ โดยมีการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อม ควบคุมอาคาร ดูแลน้ำเสียและคุณภาพอากาศและควบคุมของเสียอันตราย รวมถึงมีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่เรียกว่า **Singapore Green Plan** โดยรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และช่วยการลดปริมาณขยะด้วยวิธีการต่าง ๆ ตัวอย่างขยะปนเปื้อนจากสถานพยาบาล เช่น ขยะติดเชื้อ ขยะของมีคม ขยะมีพิษ ยาหมดอายุ สารเคมีจะต้องถูกแยกด้วยถุงสีม่วง ขยะปนเปื้อนรังสีถูกแยกด้วยถุงสีแดง และได้รับการดูแลและกำจัดเป็นพิเศษ ส่วนขยะทั่วไปใช้ถุงสีดำ ผู้ที่รับกำจัดขยะอันตรายจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบการ การกำจัดขยะโดยทั่วไปจะใช้การเผา ยกเว้นขยะที่ไม่อาจเผาได้จึงใช้วิธีการกำจัดอย่างอื่น (วิชัย โสสุวรรณจินดา, 2558)

ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่กำหนดระเบียบให้สอดคล้องกับกฎหมายหลักในเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น นอกจากนี้การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศสิงคโปร์ มีหน่วยงานเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งหมด โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงาน **Waste Management Department** ของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลประเทศสิงคโปร์มีการวางระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ โดยจัดวางยุทธศาสตร์และกำหนดเป้าหมายไว้ว่าในอนาคตสิงคโปร์จะต้องเป็นเมืองที่ปราศจากขยะ และรัฐบาลขอความร่วมมือจากภาคประชาชนในการจัดเก็บและคัดแยกขยะตั้งแต่ภายในครัวเรือน โดยจำเป็นต้องทิ้งขยะให้เป็นเวลา และเสียค่าธรรมเนียมในการจัดขยะให้กับทางรัฐบาล ซึ่งเป็นวิธีในการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนและสร้างวินัยให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการแยกขยะ

นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศสิงคโปร์ มีการวางนโยบายครอบคลุมทั้งการเกิดขยะมูลฝอย การรีไซเคิล และการกำจัด โดยเน้นการลดปริมาณของขยะมูลฝอยและการเพิ่มปริมาณการรีไซเคิลให้มากที่สุด ซึ่งมีเป้าหมายการจัดการขยะมูลฝอย คือ ต้องการเพิ่มอัตราการรีไซเคิลขยะมูลฝอยทั้งหมดเป็นร้อยละ 60 ส่วนขยะประเภทอื่นที่ไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้จะถูกเผาให้เป็นถ่านที่โรงงานกำจัดขยะ Waste to Energy (WTE) ด้วยระบบการควบคุมมลพิษเป็นอย่างดี หลังจากนั้นจะถูกขนส่งไปยัง Tuas Marine Transfer Station (TMTS)

เพื่อนำเศษแก้วผ่านไปถมต่อเป็นเกาะ Semakau เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติแห่งใหม่ของประเทศสิงคโปร์ (“สิงคโปร์” แบบอย่างการจัดการขยะที่ดี สู่มืองแห่งความสะอาด, 2559)

อีกทั้ง ประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายที่กำหนดในเรื่องการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะรวมถึง การเก็บ การรวบรวม และการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งคณะผู้เขียนนำมาทำการศึกษา คือ กฎหมาย Environmental Public Health Act ซึ่งได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ ค.ศ. 1987 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. การกำหนดนิยามและประเภทขยะมูลฝอย ตามกฎหมาย Environmental Public Health Act “ขยะ” หมายความว่ารวมถึง สารใด ๆ ซึ่งถือเป็นเศษวัสดุหรือสารส่วนเกินเหลือใช้อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้ในกระบวนการใด ๆ และสารใด ๆ หรือสิ่งของซึ่งต้องการที่จะกำจัดทำลาย เนื่องจากการแตกหัก การใช้งาน จนเสื่อมสภาพ การปนเปื้อน หรือเกิดการเสียหายอย่างอื่น และสิ่งใด ๆ ที่เป็นสิ่งของที่ถูกรังหรือกระทำอย่างอื่น ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเป็นขยะ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น โดยกฎหมายฉบับนี้ได้มีการกำหนดแยกประเภทขยะมูลฝอยออกเป็น 2 ประเภท คือ ขยะอุตสาหกรรมและขยะจากการทำสวน โดย**ขยะอุตสาหกรรม (Industrial Waste)** หมายถึง ขยะใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นของแข็ง ของเหลว ก๊าซ หรือที่ผลิตกระบวนการหรือเป็นของเสียที่เกิดขึ้นเนื่องจากการค้า การประกอบธุรกิจ การผลิต หรือการก่อสร้าง และหมายความรวมถึงขยะอุตสาหกรรมที่เป็นพิษและสารอันตรายใด ๆ และ**ขยะจากการทำสวน (Garden Refuse)** หมายถึง ขยะที่เกิดจากการทำสวนและการดำเนินการทางการเกษตร

2. การกำหนดหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย กฎหมาย Environmental Public Health Act กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาจแต่งตั้งให้บุคคลใดดำรงตำแหน่งเป็น Director-General เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่รัฐมนตรีมอบหมายเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะได้ และ Director-General อาจมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรอื่นตามกฎหมาย ให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามพระราชบัญญัตินี้

ในการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ Director-General มีอำนาจกำหนดระบบในการเก็บ การรวบรวม และการกำจัดขยะมูลฝอยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเมื่อได้กำหนดระบบการจัดเก็บขยะดังกล่าวแล้วห้ามผู้ใดดำเนินการจัดเก็บและขนย้ายขยะมูลฝอยในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการจัดเก็บและขนย้ายขยะมูลฝอยในพื้นที่เช่นนั้น และ Director-General อาจจัดให้มีถังขยะหรืออุปกรณ์จัดเก็บขยะในจำนวนที่เหมาะสมตั้งไว้ตามจุดที่เหมาะสม บริเวณถนนสาธารณะหรือถนนส่วนบุคคล เพื่อรวบรวมขยะมูลฝอยไว้เป็นการชั่วคราวก่อนการจัดเก็บ รวมทั้งจัดให้มียานยนต์เพื่อรวบรวมจัดเก็บขยะมูลฝอยดังกล่าว ซึ่งขยะใด ๆ ที่จัดเก็บได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ นอกจากนี้ Director-General มีหน้าที่ในการจัดหา ก่อสร้าง และบำรุง รักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเก็บ กำจัด หรือการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและอนุญาตให้บุคคลทั่วไปสามารถใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้โดยเสียค่าธรรมเนียม ซึ่งกรณีของบุคคลธรรมดาอาจสร้างหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์กำจัดขยะมูลฝอยได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจาก Director-General ก่อน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กฎหมาย Environmental Public Health Act มิได้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย หรือการลดหรือการนำ

ขยะมูลฝอยมาใช้ใหม่อย่างชัดเจน ดังเช่นกฎหมาย Waste Management and Public Cleansing Law ของประเทศญี่ปุ่น แต่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของรัฐ โดยกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่จัดหา บำรุงรักษาถังขยะหรือเครื่องรองรับสิ่งปฏิกูลอื่น ๆ ในที่ดินของตนเอง โดยให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าวเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น รวมทั้งหน้าที่ในการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม และหน้าที่ในการขนส่งขยะในถังขยะไปยังแห่งกำจัดขยะตามคำสั่งของ Director-General

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามนโยบายในด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยจัดตั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (National Environment Agency) เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน การพัฒนา และจัดการเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย การดำเนินงาน การออกใบอนุญาต และการควบคุมการเก็บขนขยะมูลฝอยในประเทศสิงคโปร์ ตลอดจนส่งเสริมการใช้หลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) เนื่องจากประเทศสิงคโปร์มีพื้นที่จำกัด และมีจำนวนประชากรที่หนาแน่น ระบบการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง วิธีการที่ประเทศสิงคโปร์นำมาใช้ในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอย และการรีไซเคิล ซึ่งเป็นการป้องกันการเกิดขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดและลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัด โดยใช้หลักความร่วมมือจากกลุ่ม 3P อันได้แก่ ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน (People, Public, Private) ในการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งรวมไปถึงการคัดแยกขยะมูลฝอยด้วย

บทที่ 4

แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอย รวมถึงผลักดันให้ทุกภาคส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชน โดยขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกตามองค์ประกอบได้ 4 ประเภท ได้แก่ ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป ซึ่งขยะแต่ละประเภทมีการกำจัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานจึงเร่งหามาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับกับปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น เนื่องจากการจัดการขยะมูลฝอยถือว่าเป็นภารกิจของรัฐที่จะต้องดำเนินการเพื่อดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพื่อให้ประชาชนได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมและมีสุขภาพที่ดี

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทย ซึ่งกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย โดยให้บูรณาการร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานอื่นที่สนับสนุน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพลังงาน ภายใต้กรอบแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายและแผนส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 นโยบายรัฐบาล นโยบายส่งเสริมพลังงานทดแทน นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย พบว่า ปัญหาสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ได้แก่

1. ปัญหาด้านกฎหมาย
2. ปัญหาข้อจำกัดด้านโครงสร้าง ด้านงบประมาณ และด้านสมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ปัญหาด้านการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ

ดังนั้น จึงต้องมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.1 การพัฒนาหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขยะมูลฝอยมีหลายหน่วยงาน รวมถึงกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย ทำให้มีกฎหมายหลายฉบับ และกฎหมายแต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน รวมถึงหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายไม่ได้อยู่ในสังกัดเดียวกัน ทำให้วิธีการดำเนินงานหรือแนวทางปฏิบัติแตกต่างกัน เกิดปัญหาซ้ำซ้อนกันในด้านภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานอื่น และความไม่สอดคล้องของกฎหมายต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการและเป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้มานานแล้ว ซึ่งปัจจุบันลักษณะหรือประเภทของขยะมีหลากหลายชนิด

รวมถึงการพัฒนาของเทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้บริโภค ทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลของหน่วยงาน นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ คณะผู้จัดทำ มีแนวคิดสอดคล้องกับหน่วยงานหรือบุคคลดังกล่าวว่า ควรมีการพัฒนาหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาวการณ์ในปัจจุบัน ดังนี้

1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและของเสียทุกประเภท ควรมีการบูรณาการให้เป็นกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการบังคับใช้ในลักษณะศูนย์บริการร่วม เนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและของเสียที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ เช่น

(1) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่มีการกำหนดรายละเอียดในการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดการมูลฝอยทั่วไปและมูลฝอยติดเชื้อ รวมทั้งมีการกำหนดกรอบอัตราค่าธรรมเนียมในการจัดการมูลฝอยที่ท้องถิ่นจัดเก็บได้

(2) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่มีการกำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบการโรงงานต้องจัดการของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และกำหนดรายละเอียดในการจัดการของเสียดังกล่าว

(3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ที่มีการกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำกับดูแลการจัดการมูลฝอยที่ดำเนินการโดยท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาสภาพการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

(4) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่มีการกำหนดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด กำหนดเกี่ยวกับการจัดทำระบบกำจัดของเสียรวมและการของบประมาณเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

2) กำหนดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการที่สำคัญในการบริหารจัดการของเสียแต่ละประเภท เช่น ขยะทั่วไป ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย แต่เนื่องจากประเทศไทยมีหลายหน่วยงานในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีความแตกต่างกันตามอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่กำหนด เช่น ขยะทั่วไปและขยะอันตรายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบของเสียโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทำให้ผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายหลายฉบับ หรือเมื่อรัฐบาลมีการมอบนโยบายหรือมาตรการด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้แต่ละกระทรวงที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติ กระทรวงและกรมต่าง ๆ รับผิดชอบไปปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่กำหนดทั้งทางตรงและทางอ้อม และเมื่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องรับแผนงานการจัดการขยะมูลฝอยไปดำเนินการตามแผน การแปลงแผนงานไปสู่การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการที่กำหนดไว้ ทำให้การดำเนินงานอาจเกิดปัญหาในการดำเนินการตามนโยบาย มาตรการ และแผนงานอาจไม่ประสานสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการของแต่ละกระทรวงหรือกฎหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากแต่ละกระทรวงอาจมีแนวทางในการดำเนินการหรือการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้แผนงานการจัดการขยะมูลฝอยไม่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง นอกจากนี้เป็นการเพิ่มขึ้นตอนให้แก่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้น จึงควรกำหนดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานกลางเพียงองค์กรเดียว

3) การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการกำจัดหรือทำลายขยะหรือของเสียแต่ละประเภทให้ชัดเจน ซึ่งปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการขยะและของเสียแต่ละฉบับกำหนดให้มีการออกหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดการขยะหรือของเสียแยกจากกัน ทำให้ไม่อาจบูรณาการในการจัดการขยะและก่อให้เกิดปัญหาการบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว จึงควรมีการกำหนดเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยหรือของเสียต่าง ๆ รวมไว้ในกฎหมายฉบับเดียว

4) การกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิจัดตั้งโรงงานกำจัดหรือทำลายของเสีย หรือเก็บรวบรวมของเสีย เพื่อใช้ประโยชน์ในการสร้างพลังงานหรือประโยชน์อื่นได้ โดยให้เกิดความสะดวกในการขออนุญาต และมีความเข้มงวดในการควบคุมไม่ให้เกิดมลพิษ และให้สามารถรวบรวมของเสียจากเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายเขตพื้นที่ได้ ซึ่งปัจจุบันการดำเนินการของเอกชนที่เกี่ยวกับการจัดการขยะนั้น ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การขออนุญาตภายใต้กฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประสงค์ที่จะดำเนินการจัดการขยะ จึงควรรองรับสิทธิในการดำเนินการและกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน

5) การกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ของตน หรือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อบริหารจัดการร่วมกันหรือมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นเข้ามาบริหารจัดการได้ ซึ่งปัจจุบันกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะกำหนดรูปแบบการร่วมกันดำเนินการระหว่างท้องถิ่นและกำหนดขอบเขตการจัดทำบริการสาธารณะของตนก็ตาม แต่เพื่อให้เกิดความชัดเจนและลดปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติบางประการ จึงควรกำหนดลักษณะการให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการขยะและของเสียไว้ให้ชัดเจน

6) การกำหนดหน้าที่และภาระของประชาชนและของผู้ที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอย ปัจจุบันประชาชนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะอยู่แล้ว เช่น การห้ามทิ้งมูลฝอยในที่สาธารณะ ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือการเสียค่าธรรมเนียมในการจัดการกับมูลฝอยให้แก่ท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขฯ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าประชาชนและผู้ก่อให้เกิดขยะหรือของเสียนั้นมีหน้าที่และภาระที่ต้องมีการดำเนินการในเรื่องใดบ้าง จึงสมควรมีการกำหนดให้ชัดเจนไว้ในกฎหมายนี้ เช่น หลักการผู้ก่อให้เกิดขยะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

7) การจัดหาพื้นที่เพื่อการจัดการขยะมูลฝอย และการป้องกันการก่อความเดือนร้อนแก่ประชาชนใกล้เคียง รวมตลอดทั้งวิธีการเยียวยา ปัญหาในการจัดการขยะหรือของเสียที่ไม่อาจดำเนินการได้ คือ เกิดจากการจัดการขยะที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานและการที่ผู้ดำเนินโครงการไม่ทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่อย่างเพียงพอ รวมทั้งยังไม่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเยียวยาผลกระทบจากการจัดการของเสียอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาจึงควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการดังกล่าวให้ชัดเจน

4.2 การพัฒนาและปรับปรุงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ต่างบริบทกัน จะส่งผลต่อระดับความสำเร็จที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด/

องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพฯ และเมืองพัทยา) ของประเทศไทยที่มีขนาดโครงสร้าง งบประมาณ ทรัพยากร และสมรรถนะในการบริการที่แตกต่างกัน ซึ่งมีวิธีการและรูปแบบการจัดการแตกต่างในทาง เทคโนโลยี ความไม่เพียงพอของอุปกรณ์และงบประมาณ ทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่รองรับขยะมูลฝอยได้ต้องมีสมรรถนะและศักยภาพในการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอย จึงจะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงควรมีการดำเนินการ ดังนี้

1) การดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องขยะมูลฝอยมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและ หน่วยงานสนับสนุน เช่น หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพฯ และเมืองพัทยา และหน่วยงานสนับสนุน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพลังงาน ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน จะต้องมีการดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ดังนั้น

1.1) การบริหารจัดการขยะมูลฝอย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพฯ และเมืองพัทยา) จำเป็นต้องดำเนินการตามหลักวิชาการอย่างเคร่งครัด โดยเริ่มการจัดการตั้งแต่แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยไปจนถึงการกำจัดอย่างถูกวิธี (ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) เพื่อช่วยลดปริมาณขยะที่จะนำไปกำจัด และยังช่วยคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ ให้ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม หากไม่ดำเนินการจะมีบทลงโทษ

1.2) การให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเฉพาะประชาชนให้เข้ามามี ส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เพราะขยะมูลฝอยเกิดจากการบริโภคของประชาชน เพื่อให้ทุกคนรับทราบถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมถึงเลือกใช้เทคโนโลยีจะต้องให้สอดคล้อง กับบริบทของพื้นที่ และอาจประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมต่อการจัดการ ขยะมูลฝอยในพื้นที่นั้น ๆ

1.3) การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องได้รับการ สนับสนุนนโยบายจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัดขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ เช่น นโยบายการ จัดการขยะมูลฝอยในระดับที่ชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน ร้านอาหาร มหาวิทยาลัย โรงแรม ห้างสรรพสินค้า หน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น โดยการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้ สามารถดำเนินการร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การคัดแยกขยะเพื่อนำไปรีไซเคิล การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เพื่อลดภาระให้เกษตรกรในชุมชน และมีเตาเผาขนาดเล็กในชุมชนเพื่อป้องกันการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้ง ซึ่งเป็นอันตรายต่อประชาชนในชุมชน เป็นต้น หากดำเนินการดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัว ในการจัดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้

1.4) การเก็บขนขยะมูลฝอยและการกำจัดจะต้องดำเนินการอย่างถูกวิธีเพื่อป้องกัน ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยมีการจัดทำแผนการจัดการขยะให้สามารถ

บูรณาการกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นทางจนถึงระบบกำจัดปลายทางให้มีเป้าหมายเดียวกัน ทำให้การติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดให้ภาคเอกชนเข้าดำเนินการมากขึ้น เพราะมีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยในการกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2) จัดทำฐานข้อมูล เพื่อรวบรวมข้อมูล สถิติ หรือปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ ให้เป็นฐานข้อมูลกลางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพฯ และเมืองพัทยา เพื่อความสะดวกในการบริหารอย่างครอบคลุม และนำไปสู่การวางแผน การกำหนดนโยบาย และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้ประชาชนรับรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) การเพิ่มสมรรถนะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพราะแต่ละแห่งมีศักยภาพและปริมาณขยะที่แตกต่างกัน โดยแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมมือกันในการจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้น ควรเพิ่มกิจกรรมที่ทำร่วมกันให้มากขึ้น เช่น การใช้สถานที่กำจัดขยะร่วมกันเพื่อประหยัดงบประมาณ การสร้างธนาคารขยะระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้การเรียนรู้ เพื่อช่วยเหลือและแก้ปัญหาร่วมกัน

4) สร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำปัญหาที่พบในแต่ละพื้นที่มาหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จจะเป็นต้นแบบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

4.3 การผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ

เนื่องจากอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้กำหนดรายละเอียดการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เมื่อรับนโยบายให้ดำเนินการปฏิบัติตามแผนแล้วแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งทุกหน่วยงานจะรับไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนที่กำหนดไว้ แต่การดำเนินการตามแผนไม่ประสานสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการ มาตรการ และระยะเวลา ซึ่งทำให้แผนการจัดการขยะมูลฝอยไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล ดังนั้น จึงควรมีการดำเนินการ ดังนี้

1. รัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบาย จะต้องให้การสนับสนุนหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งในด้านงบประมาณ อุปกรณ์ และวิชาการ ทั้งนี้ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องขยะมูลฝอย จำเป็นต้องมีผู้ประสานงานที่มาจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหรือแผนงาน และขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการหรือแผนงาน นอกจากนี้ต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน และบุคคลที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติ รวมถึงมีการติดตามตรวจสอบเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

2. จัดตั้งหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินการวิเคราะห์นโยบายอย่างเป็นรูปธรรมโดยการวิเคราะห์ให้มีหลายมิติ เพราะการวิเคราะห์นโยบายต้องใช้ศาสตร์หลายแขนง ดำเนินการวิเคราะห์นโยบายอย่างมืออาชีพ โดยเปิดโอกาสให้มีเวทีสาธารณะเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม และให้นโยบายเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก

3. จัดตั้งหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการเรื่องขยะมูลฝอยโดยเฉพาะ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน มีการวางนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้ทุกหน่วยงานที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อแก้ไขความซ้ำซ้อนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทำให้เกิดเอกภาพและคล่องตัวในการบริหารราชการแผ่นดิน และทำให้การแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ

4) นโยบายรัฐบาลและเป้าหมายของกระทรวงพลังงานในการนำขยะมูลฝอยไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า ดังนั้น การรับนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ นั้น จะต้องดำเนินการหารือร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ โดยดำเนินการจัดประชุมให้ความรู้แก่ประชาชนและให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว จากนั้นทำประชาพิจารณ์และขอฉันทามติของประชาชนทั้งจังหวัด พร้อมทั้งร่วมหารือเกี่ยวกับผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบ ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และจะนำพลังงานที่ได้ไปใช้ประโยชน์อย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในภาพรวมของประเทศและเชิงพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้สามารถผลักดันนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจะทำให้สามารถควบคุมปริมาณขยะในแต่ละจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและหากดำเนินการได้ครบทั้ง 76 จังหวัด จะสามารถสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศได้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

สรุปผลการศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาขยะล้นเมือง เนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การอุปโภคบริโภคของประชาชน นอกจากนี้ การดำเนินการที่ผ่านมาของการจัดการขยะมูลฝอยยังไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมในการบริหารจัดการในระยะยาว เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ การดำเนินการส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างทำการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่อง และปัจจุบันยังคงมีการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่และบริเวณรอบพื้นที่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้น รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การประกาศให้ขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยขับเคลื่อนผ่าน Roadmap และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอย นอกจากนี้ ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตามนโยบายรัฐบาลที่กำหนด และจัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้อะยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 ซึ่งเป็นแนวทางเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) โดยวางแผนบนแนวคิด 3Rs รวมทั้งมีการกำหนดเรื่องขยะมูลฝอยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข. ด้านอื่น ๆ (3) ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ และจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อเป็นแผนพัฒนาประเทศ โดยกำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนด และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยเร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะตกค้างสะสม ผักตบถและกมลพิษเพื่อการคัดแยกขยะ สนับสนุนการแปรรูปเป็นพลังงาน รวมทั้งสร้างวินัยคนในชาติเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ มีการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 เพื่อดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ 1. การจัดการมูลฝอย 2. การเก็บและขนมูลฝอย 3. การกำจัดมูลฝอย 4. การมอบหมายให้เก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย 5. การมอบหมายเอกชนเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย 6. การดำเนินการใช้และหาประโยชน์เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ถูกหลักวิชาการ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยกำหนดให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ เพื่อสะดวกต่อการกำจัดอย่างเป็นระบบ

สรุปผลการศึกษามาตรการทางกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันประเทศไทย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ต่างกัน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการบริการจัดการขยะมูลฝอยแยกจากกัน เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยคำแนะนำของ คณะกรรมการสาธารณสุขมีอำนาจออกกฎกระทรวงสุขลักษณะการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการควบคุมหรือกำกับดูแลการจัดการมูลฝอยทั่วไปให้ถูกสุขลักษณะ และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องขยะมูลฝอยและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้หลายประเทศ ต้องประสบปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย คือ การเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของประชาชน ทำให้เกิดขยะเศษสิ่งของเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และพบว่า ประชาชนแต่ละคน มีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป เนื่องจากได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่ไม่เท่ากัน ทำให้เกิดการเรียนรู้และการสั่งสมประสบการณ์ที่ไม่เท่ากัน ทำให้ประชาชนบางคนมีพฤติกรรมในการทิ้งขยะมูลฝอยโดยไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง และสูญเสียโอกาสหลาย ๆ ด้าน เช่น ขยะบางชนิดสามารถนำมารีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่ได้ เป็นการลดการใช้ทรัพยากรของประเทศ หรือขยะย่อยสลายสามารถนำไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี เป็นต้น รวมถึงปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ต่างกัน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการบริการจัดการขยะมูลฝอยแยกจากกัน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานและการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีแนวทางในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิชัย โสสุวรรณจินดา (2558) และศุภกร อันตระกุล (2557) ที่พบว่า ปัญหาในการจัดการขยะ คือ การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย การขาดการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ การขาดการจัดการขยะที่เหมาะสมสำหรับขยะแต่ละประเภท และการขาดความร่วมมือจากประชาชนและชุมชนในการจัดการขยะ

5.1.2 การจัดการขยะมูลฝอยในต่างประเทศ

สรุปผลศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในต่างประเทศ พบว่า แนวทางการจัดการขยะในสหภาพยุโรป มีโครงสร้างการทำงานประกอบด้วย 4 สถาบันหลัก คือ คณะกรรมาธิการยุโรป คณะมนตรียุโรปคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป และสภายุโรป ซึ่งคณะกรรมาธิการยุโรปได้ออกกฎระเบียบว่าด้วยการจัดการขยะในสหภาพยุโรป หรือ Waste Framework Directive (75/442/EEC) ซึ่งได้แยกประเภทขยะออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. ของเสียชุมชน 2. ของเสียอุตสาหกรรม 3. ของเสียจากการเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกตามความเป็นอันตรายของเสีย ได้เป็น 2 ประเภท คือ ของเสียอันตราย และของเสียที่ไม่เป็นอันตราย รวมทั้งสหภาพยุโรปดำเนิน

ตามหลักการจัดการของเสียอย่างยั่งยืน เช่น 1) การป้องกันการเกิดของเสีย 2) การใช้ซ้ำ 3) การรีไซเคิล 4) การนำทรัพยากรกลับคืนจากของเสีย หรือใช้ประโยชน์จากของเสีย 5) การกำจัดของเสีย และปัจจุบันสหภาพยุโรปนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น

1. การจัดการขยะมูลฝอยในราชอาณาจักรสวีเดน ถือเป็นต้นแบบของการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างให้กับประเทศต่าง ๆ โดยมีสมาคม Avfall Sverige ทำหน้าที่ภายใต้ “Swedish Environmental Code” ในการจัดการขยะและรีไซเคิลภายใต้วิสัยทัศน์ “Zero Waste” ร่วมกับหน่วยงานเทศบาลและภาคเอกชนในการลดของเสียชุมชนให้น้อยลงและนำกลับมาใช้ซ้ำ โดยในสหภาพยุโรปและราชอาณาจักรสวีเดนให้ความสำคัญกับการออกกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรกในการจัดการของเสีย และมีแนวทางการจัดการขยะตามแนวคิดลำดับขั้นของการจัดการของเสีย (Waste Hierarchy) คือ 1) การป้องกันของเสีย 2) การใช้ซ้ำ 3) การรีไซเคิลวัสดุและการบำบัดทางชีวภาพ 4) การรีไซเคิลอื่น ๆ เช่น การนำทรัพยากรกลับคืนจากของเสีย 5) การกำจัด รวมถึงมีวิธีการกำจัดขยะ (waste treatment) 4 วิธี ได้แก่ 1) การหมุนเวียนวัสดุกลับมาใช้ใหม่ 2) การบำบัดด้วยวิธีทางชีวภาพ 3) การแปรรูปขยะเป็นพลังงาน 4) การฝังกลบ

2. การจัดการขยะมูลฝอยในสาธารณรัฐฟินแลนด์ มีสมาคม The Finnish Solid Waste Association (FSWA) มีบทบาทในการจัดการของเสียให้กับสาธารณรัฐฟินแลนด์ โดยมีการดำเนินกิจกรรมดังนี้ 1. การพัฒนามาตรฐานและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการของเสีย 2. การสร้างความคิดริเริ่มในการจัดการของเสีย 3. การวิจัยและพัฒนาในด้านการจัดการของเสีย 4. การเผยแพร่และให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดการของเสีย 5. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างสมาชิก 6. การจัดนิทรรศการและการฝึกอบรม

3. การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศญี่ปุ่น เป็นหน้าที่ของกระทรวงสิ่งแวดล้อม และกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรม ซึ่งขยะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ขยะจากครัวเรือน และขยะจากอุตสาหกรรม เป็นหน้าที่ร่วมกันของรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ ลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการแปรใช้ใหม่ ทั้งนี้ แผนการดำเนินงานในแต่ละปีจะขึ้นอยู่กับฤดูกาลและแนวโน้มปริมาณขยะในท้องถิ่น โดยไม่มีการคิดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะสำหรับขยะจากบ้านพักอาศัย ยกเว้นกรณีที่มีการทิ้งขยะปริมาณมาก แต่มีการคิดค่าธรรมเนียมจากขยะที่มีขนาดใหญ่และขยะจากภาคธุรกิจ ทั้งนี้ มีการกำหนดความถี่ในการเก็บแยกตามประเภทของขยะ คือ ขยะที่เผาไหม้ได้เก็บสัปดาห์ละ 2 ครั้ง , ขยะที่เผาไหม้ไม่ได้เก็บสัปดาห์ละครั้ง, ขยะที่มีขนาดใหญ่จะทำการเก็บรวบรวมโดยขึ้นอยู่กับความต้องการของประชาชนในการร้องขอให้นำไปกำจัด และขยะรีไซเคิลเก็บสัปดาห์ละครั้ง

4. การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศสิงคโปร์ เป็นหน้าที่ร่วมกันของรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชน โดยมีกระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายอนามัยและสิ่งแวดล้อมเพื่อการสาธารณสุข ทั้งนี้ นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศสิงคโปร์ มีการวางนโยบายครอบคลุมทั้งการเกิดขยะมูลฝอย การรีไซเคิล และการกำจัด โดยเน้นการลดปริมาณของขยะมูลฝอยและการเพิ่มปริมาณการรีไซเคิลมากที่สุด ซึ่งมีเป้าหมายการจัดการขยะมูลฝอย คือ ต้องการเพิ่มอัตรา

การรีไซเคิลขยะมูลฝอยทั้งหมดเป็นร้อยละ 60 ส่วนขยะประเภทอื่นที่ไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้จะถูกเผาที่โรงงานกำจัดขยะ Waste to Energy (WTE) และจะถูกขนส่งไปยัง Tuas Marine Transfer Station (TMST) เพื่อนำเศษถ่านไปถมเป็นเกาะ Semakau ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติแห่งใหม่ของประเทศสิงคโปร์

สรุปผลศึกษามาตรการทางกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยในต่างประเทศ พบว่า แต่ละประเทศจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยเฉพาะ และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมาย Waste Management and Public Cleaning Law เป็นกฎหมายพื้นฐาน ในการจัดการของเสียทั้งขยะชุมชนและขยะอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดการขยะชุมชน ส่วนหน้าที่ในการจัดการขยะอุตสาหกรรมเป็นของหน่วยธุรกิจที่ก่อให้เกิดขยะอุตสาหกรรมนั้น ประเทศสิงคโปร์มีกฎหมาย Environmental Public Health Act มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ การเก็บ การรวบรวม และการกำจัดขยะมูลฝอย และได้จัดตั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (National Environment Agency) เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน การพัฒนา และจัดการเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยในต่างประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติและแนวคิดเกี่ยวกับผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย พบว่า การบริหารจัดการของแต่ละประเทศจะมีนโยบาย และแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของตนเอง และมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติหรือดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงมีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดมาตรการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ การผลิต และการบรรจุหีบห่อที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยหรือมลพิษน้อยที่สุด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการออกกฎหมายเพื่อมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัด โดยใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle: PPP) เพื่อให้ผู้ประกอบการนำต้นทุนที่เกิดจากการก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (environmental costs) หรือผลกระทบภายนอก (externality) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิตสินค้า และบริการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ต้นทุนและราคาสินค้าและบริการดังกล่าวสูงขึ้น และทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนในการใช้ทรัพยากร ซึ่งเป็นผลดีต่อการควบคุมปริมาณขยะและเป็นการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมของประเทศ

5.1.3 แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

สรุปผลการศึกษากการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยอย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย พบว่า ปัญหาสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านกฎหมาย 2) ปัญหาข้อจำกัดด้านโครงสร้างด้านงบประมาณ และด้านสมรรถนะองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ปัญหาด้านการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ควรมีการดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหา ดังนี้

1) การพัฒนาหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

จากผลการศึกษามาตรการทางกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้การบริหารจัดการขยะเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ควรบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะทุกระดับรวมเป็นกฎหมายกลางเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ

และถูกสุขลักษณะ ตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ได้แก่ การคัดแยกและการกำหนดวันทิ้งขยะแต่ละประเภท การรวบรวม การขนส่ง และการกำจัดขยะแต่ละประเภทอย่างถูกหลักวิชาการ ทั้งนี้ รัฐควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่อย่างชัดเจน พร้อมทั้งเร่งลงทุนร่วมกับเอกชนเพื่อสร้างเตาเผาขยะโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน รวมทั้งควรกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย มาตรการ แนวทางในการบริหารจัดการขยะให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ที่สำคัญรัฐต้องคำนึงถึงความสะดวกคล่องตัวของสภาพสังคม วัฒนธรรมและสภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ จากการศึกษาการพัฒนาหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของงานวิจัยของ วิชัย โถสุวรรณจินดา (2558) จากการศึกษา พบว่ากฎหมายด้านการจัดการขยะมูลฝอยมีกฎหมายหลายฉบับและหน่วยงานรับผิดชอบทั้งทางตรงและทางอ้อมจึงไม่สามารถแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน จึงมีการเสนอให้รัฐบาลควรรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะให้เป็นประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยจัดไว้เป็นหมวดหมู่ที่คำนึงถึงการลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง การรวบรวมขนถ่ายและกำจัดขยะและของเสียอันตราย มีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนด้านรายได้และการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยด้วย

2) การพัฒนาและปรับปรุงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยมีปัจจัยที่แตกต่างกัน เช่น ขนาดโครงสร้าง งบประมาณ ทรัพยากร และสมรรถนะในการบริหารที่แตกต่างกัน โดยมีวิธีการและรูปแบบการจัดการแตกต่างกันในทางเทคโนโลยี ความไม่เพียงพอของอุปกรณ์และงบประมาณ ทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องดำเนินการตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนถึงการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี เพื่อช่วยลดปริมาณขยะที่จะนำไปกำจัดและคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม หากไม่ดำเนินการจะต้องมีบทลงโทษ พร้อมทั้งให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเฉพาะประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน รับทราบถึงปัญหา และหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน รวมถึงเลือกใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมต่อการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่นั้น ๆ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนนโยบายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินการร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ หากดำเนินการดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการจัดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้ สิ่งสำคัญ คือ การเก็บขนและการกำจัดขยะมูลฝอยจะต้องดำเนินการอย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยมีการจัดทำแผนการจัดการขยะให้สามารถบูรณาการกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ พร้อมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดให้ภาคเอกชน

เข้าดำเนินการมากขึ้น เพราะมีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยในการกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ จัดทำฐานข้อมูล สำหรับเป็นข้อมูลกลางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การวางแผน การกำหนดนโยบาย และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้เกิด การเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการเพิ่ม สมรรถนะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ จากการศึกษาการพัฒนาและปรับปรุงการทำงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การปฏิบัติงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยมีปัจจัยที่แตกต่างกัน เช่น ขนาดโครงสร้าง งบประมาณ ทรัพยากร และสมรรถนะในการบริหารที่แตกต่างกัน โดยมีวิธีการและรูปแบบการจัดการแตกต่างในทางเทคโนโลยี ความไม่เพียงพอของอุปกรณ์และงบประมาณ สิ่งสำคัญ คือ การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและ ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอยทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ดังนั้นจึงควรมีการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้มีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน เพื่อก่อให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้ เคยใช้กันมาในอดีต ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตั้งแต่แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยไปจนถึงการกำจัดอย่างถูกวิธี เพื่อช่วยลดปริมาณขยะที่จะนำไปกำจัด และคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม หากไม่ดำเนินการจะต้องมีบทลงโทษ พร้อมทั้งให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเฉพาะประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน รับทราบถึงปัญหา และ หา แนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมถึงเลือกใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ชุมชน และ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อให้เหมาะสมต่อการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่นั้น ๆ ทั้งนี้ การสนับสนุนนโยบายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถดำเนินการร่วมกันใน กิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการจัดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนสิ่งสำคัญ คือ การเก็บขนและการกำจัดขยะมูลฝอยจะต้องดำเนินการอย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพของประชาชน โดยมีการจัดทำแผนการจัดการขยะให้สามารถบูรณาการกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ พร้อมทั้ง ติดตามประเมินผลการทำงานเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดให้ภาคเอกชนเข้าดำเนินการ มากขึ้น เพราะมีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยในการกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ จัดทำ ฐานข้อมูล สำหรับเป็นข้อมูลกลางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การวางแผน การกำหนดนโยบาย และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และทำกิจกรรม ร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการเพิ่มสมรรถนะให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ อนันต์ โพธิกุล (2560) ที่เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี โอกาสในการเลือกวิธีกำจัดขยะที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และส่งเสริมให้ท้องถิ่นออกเป็นข้อบัญญัติของเทศบาล หรือมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยที่สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนและสอดคล้องกับการศึกษา ของ อนุสรฯ สว่างชัย (2555) มีการเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน และสร้างความร่วมมือ ในการจัดการขยะที่เป็นภาคีเครือข่ายระอย่างหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อร่วมกันจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ

รัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบายต้องให้การสนับสนุนหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ในด้านงบประมาณ อุปกรณ์ และวิชาการ ให้เพียงพอ และจำเป็นต้องมีผู้ประสานงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจน นอกจากนี้ต้องมีการจัดประชุม แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานและบุคคลที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและ ดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติ รวมถึงมีการติดตามตรวจสอบเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และมีการจัดตั้งหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินการวิเคราะห์นโยบายอย่างเป็นรูปธรรม โดยการวิเคราะห์ให้มี หลายมิติ และเปิดโอกาสให้มีเวทีสาธารณะเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อให้นโยบายเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยงานกลาง ในการบริหารจัดการเรื่องขยะมูลฝอยโดยเฉพาะ มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน มีการวางนโยบายและแนวทางการปฏิบัติให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อน เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทำให้เกิดเอกภาพและคล่องตัวในการบริหารราชการแผ่นดิน และทำ ให้การแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ นอกจากนี้ การรับนโยบายของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัตินั้น จะต้องดำเนินการหารือร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความขัดแย้ง ของประชาชนในพื้นที่ในการนำขยะไปเป็นเชื้อเพลิงผลิตไฟฟ้า ตลอดจนประชาชนต้องมีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจในภาพรวมของประเทศและเชิงพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้สามารถผลักดัน นโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงาน เป็นการแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายให้ เป็นแนวทาง แผนงาน โครงการกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม แต่อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ไม่ได้กำหนดรายละเอียดการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เมื่อรับนโยบายให้ดำเนินการปฏิบัติตามแผนแล้ว แปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ จึงไม่ประสานสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบที่กำหนดไว้ ทำให้แผนการ จัดการขยะมูลฝอยไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล ดังนั้น รัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ต้องให้การสนับสนุนหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติในด้านงบประมาณ อุปกรณ์ และวิชาการ ให้เพียงพอ และจำเป็นต้องมีผู้ประสานงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอน การดำเนินงานให้ชัดเจน นอกจากนี้ต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานและบุคคล ที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติ รวมถึง มีการติดตามตรวจสอบเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และมีการจัดตั้งหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินการ วิเคราะห์นโยบายอย่างเป็นรูปธรรม โดยการวิเคราะห์ให้มีหลายมิติ และเปิดโอกาสให้มีเวทีสาธารณะเพื่อให้ ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อให้นโยบายเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และต้องคำนึงถึง ผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการเรื่องขยะมูลฝอยโดยเฉพาะ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน มีการวางนโยบายและแนวทางการปฏิบัติให้ทุกหน่วยงาน ที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทำให้

เกิดเอกภาพและคล่องตัวในการบริหารราชการแผ่นดิน และทำให้การแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ นอกจากนี้ การรับนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัตินั้น จะต้องดำเนินการหารือร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในภาพรวมของประเทศและเชิงพื้นที่ในการนำขยะไปเป็นเชื้อเพลิงผลิตไฟฟ้า ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้สามารถผลักดันนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พีรียูตม์ วรณพฤกษ์ (2555) พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาฐานข้อมูลและการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนปัญหาการจัดสรรทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากรที่มีความชำนาญ และเสนอให้ปรับปรุงกระบวนการตามหลักการ ลำดับความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริมการผลิตไฟฟ้า สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภกร อันตระกูล ที่เสนอให้มีหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานและการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ ตลอดจนสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชน และสอดคล้องกับการศึกษาของ วิชัย โสสุวรรณจินดา เสนอให้มีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการโดยเฉพาะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เนื่องจากอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยไม่ได้กำหนดรายละเอียดการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เมื่อรับนโยบายไปดำเนินการปฏิบัติตามแผนแล้วแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งทุกหน่วยงานจะรับไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนที่กำหนดไว้ แต่การดำเนินการตามแผนไม่ประสานสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการ มาตรการ และระยะเวลา จึงทำให้แผนการจัดการขยะมูลฝอยไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล ดังนั้น ควรมีการจัดตั้ง **“องค์กรประสานงานเพื่อรับแผนปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน”** มาปรับและบูรณาการให้สอดคล้องเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันในแต่ละพื้นที่ หรือจัดตั้ง **“กรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ ในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”** เพื่อดูแลรับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมีหลายหน่วยงาน ทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งยังดำเนินการไม่เป็นเอกภาพ ทำให้การบริหารจัดการยังไม่ชัดเจนหรือคล่องตัว

2) ควรมีการประเมินศักยภาพความสามารถและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขอการสนับสนุนจากหน่วยงานของส่วนกลาง เช่น ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านอุปกรณ์ เป็นต้น เพื่อให้เพียงพอ เพราะปัจจัยด้านการสนับสนุนจากส่วนกลางจะช่วยส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จโดยขึ้นอยู่กับมาตรการควบคุม การประเมินผล และการกระตุ้นการส่งเสริมการทำงาน of ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3) ควรมี **“โครงการศึกษาหรือสำรวจข้อมูลและการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤต”** เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผน ตัดสินใจ สนับสนุน และเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาในแต่ละท้องถิ่นที่มีพื้นที่วิกฤตในแต่ละภูมิภาค และให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุน และเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง แทนการให้แต่ละท้องถิ่นเสนอโครงการเอง ซึ่งยากต่อการกลั่นกรองโครงการ

เพราะข้อมูลที่ได้ในแต่ละพื้นที่ในภาพรวมไม่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจ ทั้งนี้ ในการดำเนินโครงการ ควรให้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคเป็นผู้ดำเนินการ เพราะเป็นผู้ควบคุมดูแลในพื้นที่นั้น ๆ และเพื่อให้การบริหารจัดการคล่องตัวขึ้น เป็นต้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้นำชุมชนต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีกับประชาชน และทำข้อตกลงความร่วมมือเพื่อดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และควรมีการติดตามผลเป็นระยะในการจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การรณรงค์การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก โครงการธนาคารขยะหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อปลูกจิตสำนึกในประเด็นการบริโภคสินค้าเกินความจำเป็น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อปริมาณขยะในชุมชน และการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และวิธีการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรหาแนวทางสร้างมาตรฐานราคาของเก่า (ขยะรีไซเคิลประเภทต่าง ๆ) เพื่อให้ประชาชนได้รับความเท่าเทียมกันในด้านผลตอบแทน ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ ได้ถูกประเภท โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสานกับร้านรับซื้อของเก่าเพื่อกำหนดราคาแต่ละประเภทให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และควรติดป้ายประชาสัมพันธ์และประกาศผ่านวิทยุกระจายเสียงของหมู่บ้านถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความรู้เรื่องขยะ มูลค่าของขยะมูลฝอย และแหล่งรับซื้อขยะมูลฝอยให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง

3) สร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละจังหวัด เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขนาด ศักยภาพ และลักษณะการจัดการที่แตกต่างกัน รวมถึงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่มีความแตกต่างกัน หากมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละพื้นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ถึงวิธีการ และมีการแก้ปัญหาร่วมกัน

บรรณานุกรม

- “กฎกระทรวงสุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560” (19 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 44 ก, น. 25-36.
- กฐิน ศรีมงคล. (2542). การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาการเกษตร. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สาขาวิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร.
- กรณีบ่อขยะ “แพรกษา” สู่วาระแห่งชาติการจัดการขยะของประเทศไทย. (2557). สืบค้น 25 สิงหาคม 2559 จาก <https://thaipublica.org/2014/08/praksa-1/>
- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2560). ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560. สืบค้น 25 สิงหาคม 2559 จาก http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2017/11/19028_1_1509698907716.pdf
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2561). ประเทศในยุโรป : สวีเดน. สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.mfa.go.th/europetouch/th/other/8295/89593-Sweden.html>
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ. (2550). คู่มือประชาชนเพื่อการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด กขกร พับลิชชิ่ง.
- _____. (2551). คู่มือแนวทางการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์ การพิมพ์ (1977) จำกัด
- _____. (2557). ROADMAP การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย. สืบค้น 4 กันยายน 256 จาก <http://infofile.pcd.go.th/waste/Roadmapbook.pdf?CFID=755237&CFTOKEN=47014796>
- _____. (2559ก). แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564). กรุงเทพฯ : บริษัท แอคทีฟพรีนซ์ จำกัด.
- _____. (2559ข). ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ 20 ปี และแผนการจัดการมลพิษ พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2558). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2558. กรุงเทพฯ: บริษัท หัวใหญ่ จำกัด.
- _____. (2559). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2559. กรุงเทพฯ: บริษัท หัวใหญ่ จำกัด.
- _____. (2560). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพฯ: บริษัท วงศ์สว่าง พับลิชชิ่ง แอนด์ พรีนติ้ง จำกัด.
- _____. (ม.ป.ป.). โครงการรวบรวมบทบัญญัติกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อจัดทำประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม. สืบค้น 25 สิงหาคม 2559 จาก http://infofile.pcd.go.th/law/Environmental%20law55_2.pdf?CFID=308024&CFTOKEN=25509128

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

(2560). **นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.**

สืบค้น 29 สิงหาคม 2559 จาก

<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/054/29.PDF>

การพัฒนาตน. (ม.ป.ป.). สืบค้น 15 สิงหาคม 2559 จาก

http://www.elfhs.ssru.ac.th/chonlada/file.php/1/GEH2201_.pdf

กิตติ มีศิริ. (2559). **ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนเขต**

ไพเราะ 3,4,5 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. สืบค้นวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562 จาก

http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5803010486_5494_5003.pdf

“ขยะล้นเมือง” ที่มาที่ไป และแนวทางจัดการปัญหา. (2561). สืบค้น 15 สิงหาคม 2559 จาก

<https://www.kobkid.com/%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0>

[%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%99%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8](https://www.kobkid.com/%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%99%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8)

[%B9%E0%B9%89/%E0%B8%82](https://www.kobkid.com/%B9%E0%B9%89/%E0%B8%82)

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. (2558). **การปฏิรูปกฎหมาย**

และระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

จิรพรรณ กองสุวรรณ. (2549). **พฤติกรรมกาทิ้งขยะมูลฝอยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงาน**

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 จังหวัดกาญจนบุรี.

สืบค้น 11 มีนาคม 2562 จาก

[http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Hea_Ed\(M.S.\)/Chiraphan_K.pdf](http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Hea_Ed(M.S.)/Chiraphan_K.pdf)

จัดการขยะ วาระแห่งใจ. (2560). สืบค้น 27 พฤษภาคม 2559 จาก

<http://royपालang.org/blogs/Jutamaneer/1485833339>

เจริญ ภัสสะ. (2540). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ”. **วารสารสมาคม**

รัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 6 (5), น. 12, 58-71.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2541). **การบริหารการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

จุฬามาส แก้วสุข, ธนพร คำขจร, ศิริรัตน์ จุลพฤกษ์, ผุสดี ลีกระจ่าง, และ สุชาดา บุญฉาย. (2558). เศรษฐกิจ

หมุนเวียน (Circular Economy) ทางเลือกใหม่สู่ความยั่งยืนทางธุรกิจ. **ธุรกิจสีเขียว, 9(3), 4.** สืบค้น

สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2561 จาก [http://www.tei.or.th/publications/2015-download/2015-](http://www.tei.or.th/publications/2015-download/2015-tbcsd-greenbusiness-y9-3.pdf)

[tbcsd-greenbusiness-y9-3.pdf](http://www.tei.or.th/publications/2015-download/2015-tbcsd-greenbusiness-y9-3.pdf)

ถึงขยะแต่ละสี มีความหมายว่าอย่างไร ?. สืบค้น 27 พฤษภาคม 2559 จาก

<https://lifestyle.campus-star.com/knowledge/113522.html>

“ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560” (1 พฤศจิกายน 2560).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนพิเศษ 276 ง, น. 2-8.

ผลกระทบของขยะมูลฝอยต่อสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.). สืบค้น 27 พฤษภาคม 2559 จาก

http://www.npc-e.co.th/knowledge_center/npc_knowledge_detail.asp?id_head=3&id_sub=25&id=667

แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560). สืบค้น 1 กันยายน 2560 จาก

<http://infofile.pcd.go.th/waste/ThaiPlanswithoutWaste.pdf?CFID=3118655&CFTOKEN=17162395>

“พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535” (5 เมษายน 2535). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 109 ตอนที่ 38 ก, น. 27-52.

“พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542” (17 พฤศจิกายน 2542). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก, น. 48-66.

“พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496” (17 กุมภาพันธ์ 2496). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 70 ตอนที่ 14, น. 222-257.

“พระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542” (31 สิงหาคม 2528). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116 ตอนที่ 120 ก, น. 21-48.

“พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528” (31 สิงหาคม 2528).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 102 ตอนที่ 115 ก, น. 1-64.

“พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535”

(28 กุมภาพันธ์ 2535). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 109 ตอนที่ 15 ก, น. 28-42.

“พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537” (2 ธันวาคม 2537).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 111 ตอนที่ 53 ก, น. 11-35.

“พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540” (31 ตุลาคม 2540). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 114 ตอนที่ 62, น. 1-23.

พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม. (ม.ป.ป.). สืบค้น 27 พฤษภาคม 2559 จาก

<https://www.mindmeister.com/780276078/>

พิริยุตม์ วรรณพฤกษ์. (2555). การปรับปรุงนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/8684/1/361220.pdf>

มานพ สิทธิเดช. (2560). **เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy)**. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2561 จาก http://www.thaiscience.eu/uploads/journal_20170404162920-pdf.pdf

มยุรี อนุมานราชธน. (2549). **นโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560” (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 74-75, 77-80.

วรเดช จันทรศร. (2556). **ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.

- วิจารณ์ สิมมาฉายา. (2559). **แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564)**.
 สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2561 จาก http://infofile.pcd.go.th/waste/PP_Fukuoka2.pdf
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2558). **มาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย**.
 สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2561 จาก
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/JEM/article/download/31949/35024/>
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. กรุงเทพฯ :
 สถาบันพระปกเกล้า.
- ศุภกร ฮั่นตระกูล. (2557). **ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย**. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2561
 จาก <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/152857.pdf>
- สมหมาย กิตยากุล. (2542). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ที่ลุ่มน้ำ
 แม่สรวย จังหวัดเชียงใหม่**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมัชชา หนูทอง. (2556). **ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่น: กรณีศึกษา
 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี**. สืบค้น 11 มีนาคม 2562
 จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/54930190.pdf
- “ลิงค์ปรี” แบบอย่างการจัดการขยะที่ดี สู่มืองแห่งความสะอาด**. (2559). สืบค้น 27 พฤษภาคม 2559 จาก
<http://www.yaklakyim.com/%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B9>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ 12**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
 (พ.ศ. 2560-2579)**. สืบค้น 27 พฤษภาคม 2559 จาก
http://www.nakhonpathom.go.th/files/com_news_report/2017-10_1dbcea39efee80e.pdf
- สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำสหภาพยุโรป. (2561) **ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป
 ฉบับที่ 5/2561**. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2561 จาก
<https://ssj-tisi.com/regulate/eu/pdf/EU-plastic-strategy.pdf>
- สำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมในต่างประเทศประจำกรุงเวียนนา. (2558). **ภาพรวมการจัดการของเสีย
 ของสหภาพยุโรป**. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2561 จาก
<https://thaiindustrialoffice.files.wordpress.com/2015/09/european-waste-management-report.pdf>
- สำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมในต่างประเทศประจำกรุงเวียนนา. (2559). **เศรษฐกิจหมุนเวียน (CIRCULAR
 ECONOMY)**. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2561 จาก <https://thaiindustrialoffice.wordpress.com/2016/07/03/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). **วาระปฏิรูปที่ 25 ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร : ระบบ
 กำจัดขยะเพื่อแก้ปัญหามลพิษจากการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

- สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ป.). **การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยญี่ปุ่น**. สืบค้น 27 พฤษภาคม 2559 จาก <http://203.155.220.174/modules.php?name=News&file=article&sid=18>
- อนันต์ โปธิกุล. (2560). **การบริหารจัดการขยะชุมชน ของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี**. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.ipacific.ac.th/ojs302/index.php/hu/issue/view/7/vol611>
- อนุตรา สาวังชัย. (2555). **ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการขยะเกาะภูเก็ต**. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2561 จาก http://doi.nrct.go.th/ListDoi/Download/250289/cb035a79e8ece4d449b055902fbf7f05?Resolve_Doi=10.14457/PKRU.the.2012.1

ภาษาต่างประเทศ

- Avfall Sverige. (2018). **Swedish waste management**. Retrieved November 5, 2018 from <https://www.avfallsverige.se/in-english/swedish-waste-management/>
- European Commission. (2018). **Circular economy**. Retrieved November 1, 2018 from https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/circular-economy_en
- Eurostat. (2018). **EU population up to nearly 513 million on 1 January 2018**. Retrieved November 1, 2018 from <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9063738/3-10072018-BP-EN.pdf/ccdfc838-d909-4fd8-b3f9-db0d65ea457f>
- Municipal Waste Europe. (2018). **Members of Municipal Waste Europe Serve over 60% of their national population**. Retrieved November 7, 2018 from <https://www.municipalwasteurope.eu/members-municipal-waste-europe-serve-over-60-their-national-population>
- The Finnish Solid Waste Association. (n.d.). **JLY - Finnish Solid Waste Association**. Retrieved November 5, 2018 from http://vanha.jly.fi/jly0_eng.php?treeviewid=tree1_eng&nodeid=0

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร